

Gwerthusiad o gynllun peilot y Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol yng Nghymru

Adroddiad interim

Melissa Meindl, Meghan Hosch, David Westlake

Awst 2022

Partneriaeth Seilwaith CASCADE

Ymchwil Iechyd
a Gofal **Cymru**
Health and Care
Research **Wales**

Centre for
Trials Research

Canolfan
Ymchwil Treialon

School of Psychology

Ysgol Seicoleg

Mae ein harbenigedd yn dod â phartneriaeth eithriadol ynghyd. CASCADE yw'r brif ganolfan ar gyfer ymchwil werthusol ym maes gofal cymdeithasol plant yn y DU. Mae'n rhan o Ysgol y Gwyddorau Cymdeithasol (SOCSI), canolfan ragoriaeth flaenllaw yn y gwyddorau cymdeithasol ac ymchwil addysg sydd ag arbenigedd penodol mewn dulliau meintiol. Mae'r Ganolfan Treialon Ymchwil (CTR) yn arweinydd cenedlaethol cydnabyddedig ar gyfer treialon a dulliau cysylltiedig. Roedd yr Ysgol Seicoleg yn 2^{il} am ansawdd ymchwil yn y Fframwaith Rhagoriaeth Ymchwil diweddaraf ac mae SAIL yn cynnig cysylltiadau data o'r radd flaenaf. Gyda'n gilydd credwn y gallwn greu newid sylweddol yn ansawdd ymchwil gofal cymdeithasol plant sydd heb ei hail yn y DU a sut caiff ei defnyddio. Yn benodol, gallwn gynnig treialon a gwerthusiadau o ansawdd uchel; cysylltu data er mwyn deall canlyniadau tymor hir, a chynnwys defnyddwyr gwasanaeth (ein cyhoedd) ym mhob rhan o'n hymchwil. Rydym am i'r tair elfen hyn ryngweithio â'i gilydd i gynhyrchu ymchwil heb ei hail.

Cynnwys

Crynodeb Gweithredol	3
Cyflwyniad	1
Adran 1: Adolygiad ymchwil a llenyddiaeth.....	2
Adran 2: Adolygiad o bolisiâu.....	7
Adran 3: Cyflwyno Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol yng Nghymru	13
Adran 4: Sut mae Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro'n dod yn ei flaen	19
Adran 5: Y camau nesaf	25
Casgliad.....	26
Cyfeirnodau	27
Appendix 1: Current ongoing FDAC research projects	31
Atodiad 2: Proses adolygu llenyddiaeth	32
Atodiad 3: Expanded key enablers and barriers to implementing FDAC.....	34
Awduron a Chyfranwyr.....	38

Crynodeb Gweithredol

Cyflwyniad

Mae Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol (FDAC) yn fath arall o achosion gofal ac yn ddull addawol o ddatrys problemau i helpu rhieni i oresgyn problemau sy'n gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau. Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae potensial Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol wedi'i gydnabod yng Nghymru, lle mae pryderon ynghylch cynnydd yn nifer y plant mewn gofal yn arbennig o ddifrifol. Yn 2021, comisiynodd Llywodraeth Cymru gynllun peilot dwy flynedd o Lys Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn ardaloedd Caerdydd a Bro Morgannwg i'w gyflwyno o Lys Teulu Caerdydd. Mae'r Ganolfan Arloesedd Cyfiawnder (CJI) yn darparu cymorth gweithredol i'r cynllun peilot ac wedi comisiynu'r gwerthusiad hwn fel ffordd o ddeall a yw'n llwyddo yn ei nodau a sut y mae'n llwyddiannus. Dechreuodd y gwerthusiad ym mis Ionawr 2022 a bydd yn dod i ben ym mis Ionawr 2024.

Yr adroddiad interim hwn yw'r allbwn cyntaf o'r gwerthusiad. Mae'n canolbwyntio ar gamau cynnar y cynllun peilot, gan archwilio'r cyfnod sefydlu, ac yn olrhain yn gryno trwygyloch teuluoedd yn ystod ei gyfnod sefydlu. Cyflwynir trosolwg o'r arferion presennol ar ffurf adolygiad polisi ac mae'r adroddiad hefyd yn adolygu gwaith ymchwil diweddar yn y maes hwn: gan dynnu sylw at ganfyddiadau allweddol sy'n berthnasol i'r cynllun peilot yng Nghymru.

Adran 1: Adolygiad ymchwil a llenyddiaeth

Mae proffil Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol wedi tyfu yn ystod y blynyddoedd diwethaf ac mae ymchwilwyr ledled y DU yn parhau i archwilio ei botensial a'i effeithiolrwydd. Nodwyd pedwar prif brosiect ymchwil sy'n cael eu cynnal ar hyn o bryd ar Lysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn y DU mewn adolygiad ymchwil. Ariennir pob prosiect gan rhaglen yr Adran Addysg *Cefnogi Teuluoedd: Buddsoddi mewn Ymarfer*, trwy Beth sy'n Gweithio i Ofal Cymdeithasol Plant. Ar draws y prosiectau, mae ystod o fethodolegau yn cael eu defnyddio i fesur effaith Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol, cofnodi sut mae'n cael ei gyflwyno a'i brofi, a phrofi iteriadau newydd o'r model. Bydd gan ganfyddiadau'r prosiectau hyn oblygiadau pwysig.

Nododd chwiliadau llenyddiaeth bedwar ar hugain o gyhoeddiadau diweddar a pherthnasol. Nodwyd sawl thema allweddol o'r rhain, a thrafodir pedair ohonynt yn fanylach ym mhrif gorff yr adroddiad hwn. Yn fyr, y pedair thema a nodwyd oedd:

Effeithiolrwydd- Dangosodd gwerthusiadau fod teuluoedd sy'n cael Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn llawer mwy tebygol o gadw gofal o'u plant a rhoi'r gorau i gamddefnyddio sylweddau o'u cymharu â'r rhai mewn achosion safonol. Gwelwyd bod gan y canlyniadau hyn hirhoedledd gwell nag

achosion safonol hefyd. Priodolwyd canlyniadau llwyddiannus yn aml i ffordd gydweithredol Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol o weithio, a rhieni'n gwerthfawrogi eu hasiantaeth mewn nodau a chynlluniau a gynhyrchwyd ar y cyd, yn ogystal â gonestrwydd a pharch gan weithwyr proffesiynol, yn enwedig barnwyr.

Cost - Amcangyfrifodd modelau rhagamcanu o gostau ac arbedion Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol y gall awdurdodau lleol a gwasanaethau cyfreithiol arbed costau sylweddol drwy osgoi achosion gofal rheolaidd a lleoliadau gofal, llai o alwadau ar gyfer gwasanaethau brys a gwasanaethau heddlu ar gyfer materion sy'n ymwneud â chamddefnyddio sylweddau, a chostau cyfreithiol is.

Covid-19 – Dangosodd yr adolygiad llenyddiaeth fod llawer i'w ddysgu o hyd am unrhyw oblygiadau cadarnhaol a negyddol i Lys Teulu Cyffuriau ac Alcohol o ganlyniad i'r pandemig. Lle trafodwyd Covid-19, nodwyd bod cyfyngiadau Covid-19 yn effeithio ar allu safleoedd Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol i weithredu fel arfer i ddechrau, yn enwedig o ran y ffordd y cynhaliwyd gwrandawiadau, a diffyg staff ac adnoddau gwasanaethau cymunedol. Fodd bynnag, mae rhai newidiadau wedi'u dwyn ymlaen i weithrediad Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol ar ôl COVID-19 gan y credwyd eu bod yn gadarnhaol.

Argymhellion – Gwnaed argymhellion cyson drwy gydol y llenyddiaeth yn enwedig ar gyfer mwy o gymorth tai, cymorth ar ôl yr achosion, a defnyddio cymorth gan gymheiriaid.

Adran 2: Adolygiad o bolisïau

Ar hyn o bryd, mae 16 o dimau Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn gweithredu mewn 24 llys ac yn gwasanaethu 36 awdurdod lleol. Mae'r holl safleoedd Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol cyfredol yn cydymffurfio â model Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol craidd sefydledig a ddatblygwyd yn ystod cynllun peilot Llundain. Fodd bynnag, bu llawer o iteriadau o'r model dros y blynyddoedd. Cynhaliwyd ymarfer ymgynghori fel rhan o'r gwerthusiad hwn i archwilio sut a pham mae Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol wedi esblygu ac wedi'i addasu ar gyfer gwahanol gyd-destunau ers gweithredu a gwerthuso model Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Llundain. Cymerodd pob un o'r 16 o safleoedd Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol cyfredol ran, gan ymwneud â'r tîm gwerthuso naill ai trwy ebost neu drwy gynhadledd fideo. Ni nododd tri Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol unrhyw newidiadau i'r model Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol craidd. Nododd y 13 Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol arall addasiadau a oedd yn disgyn i raddau helaeth i dair thema gyffredinol a drafodwyd yn fanylach ym mhrif gorff yr adroddiad hwn:

Cynnig cymorth estynedig – Roedd rhai Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol wedi ehangu eu tîm neu wasanaeth gydag arbenigeddau ychwanegol yn enwedig o ran cymorth cam-drin domestig a chymorth iechyd meddwl. Yn dilyn argymhellion gwerthusiadau blaenorol, cynigiodd sawl Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol gymorth ar ôl yr achosion er bod natur a maint hyn yn amrywio. Ystyriwyd

bod cynlluniau mentora cymheiriaid yn llwyddiannus gan dimau Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol, gyda llawer yn cynnig y gwasanaeth hwn neu'n anelu ato yn y dyfodol.

Cyllid – Mae gan gyllid rôl allweddol i'w chwarae o ran sut mae (ac a yw) Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol wedi datblygu neu ehangu. Mae rhai Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol wedi ehangu fwyfwy oherwydd cyllid ychwanegol. Mae rhai eraill wedi ailstrwythuro rheolwyr a chau gwasanaethau, neu roeddent yn gallu parhau i gefnogi un awdurdod lleol pan ddaeth cyllid i ben yn unig (pan oeddent wedi cefnogi nifer yn flaenorol yn ystod eu cyfnod peilot). Lleisiodd sawl Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol bryderon am gyllid yn y dyfodol ac esbonio sut mae ansefydlogrwydd mewn cyllid wedi achosi problemau recriwtio, wedi creu ansefydlogrwydd yn y tîm, ac wedi cyfyngu ar y gwasanaeth y maent yn gallu ei ddarparu.

Perthynas ag awdurdodau lleol – Mae pob Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn annibynnol o'r awdurdod lleol, ond yn ymarferol maent yn amrywio o ran pa mor agos y maent yn gweithio gydag awdurdodau lleol, a pha mor annibynnol y maent yn teimlo. Er enghraifft, mae rhai Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol ar wahân (dim cyllid a rennir, data, neu safleoedd gweithio gyda'u hawdurdod(au) lleol), tra bod gan Lysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol eraill gysylltiadau agosach (rhannu adnoddau a data), ac mae rhai o fewn yr awdurdod lleol neu'n ehangu gwasanaeth presennol o fewn yr awdurdod lleol.

Adran 3: Cyflwyno Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol yng Nghymru

Er mwyn archwilio a yw cyflwyno Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol yng Nghymru yn digwydd ar yr un lefelau ac yn cael ei alluogi a'i atal gan ffactorau tebyg a nodwyd yn flaenorol, cynhaliwyd cyfuniad o gyfweiliadau a grwpiau ffocws gyda 10 rhanddeiliad proffesiynol rhwng mis Mawrth a mis Mehefin 2022. Roedd hyn yn cynnwys aelodau o dîm Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol, gweithwyr cymdeithasol awdurdod lleol, ymarferwyr cyfreithiol, ymarferwyr o asiantaethau partner, ac ymarferwyr sy'n ymwneud â chefnogi'r gwaith o gyflwyno safle Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro.

Y pedair prif lefel o gyflwyno Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol a nodwyd yng Nghymru yw:

- 1. Lefel genedlaethol/polisi** -Prif alluogwyr cyflwyno Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol yng Nghymru ar y lefel hon oedd y cyllid a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru ar y lefel hon.
- 2. Lefel awdurdod lleol** -Nodwyd bod argaeledd gwasanaethau yn alluogwr allweddol ac yn rhwystr ar lefel yr awdurdod lleol.
- 3. Lefel Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol** – Adleisiwyd yr hyfforddiant a'r cyfleoedd i dîm Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol ac asiantaethau partner arsylwi safleoedd Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol

presennol wrth eu cyflwyno ar draws yr holl gyfweiliadau a grwpiau ffocws fel galluogwr allweddol. Nodwyd hefyd y rhwystrau cyflwyno sy'n ymwneud â hyfforddiant.

- 4. Lefel unigol** - Ni nodwyd y lefel hon mewn astudiaethau eraill yn y gorffennol. Mae'n cyfeirio at gyflwyno ar lefel unigol (defnyddiwr gwasanaeth ac ymarferydd), ac fe'i hamlygwyd fel galluogwr pwysig yn y cynllun peilot yng Nghymru. Ystyriwyd bod addasrwydd ymarferwyr unigol yn alluogwr allweddol ar y lefel hon.

Ymgynghori â rhanddeiliaid allweddol a oedd yn ymwneud â gweithredu Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro, cafwyd mewnwelediadau newydd o ran gweithredu yng nghamau cynnar y cynllun peilot. Yn seiliedig ar y rhain, nod yr argymhellion interim canlynol yw cefnogi'r gwaith o gyflwyno Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn ehangach yng Nghymru:

Argymhelliad 1: Trefnu bod hyfforddiant ar gael yn ehangach Sicrhau bod yr un hyfforddiant dwys, tri diwrnod (a ddarperir i dîm y Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol gan CJI), ar gael i'r holl asiantaethau/gwasanaethau partner allweddol, a phwysleisio pwysigrwydd mynd i hyfforddiant ar fodel Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol. Byddai hyn yn helpu i sicrhau bod yr holl randdeiliaid allweddol yn ymwybodol o brosesau ac egwyddorion y Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol, ac yn cynyddu nifer y bobl fydd yn cefnogi'r broses ar lefel yr awdurdod lleol ac yn unigol, pan fydd ymarferwyr yn rhoi adborth ar eu gwybodaeth am sut mae Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn gweithio a'r hyn y gall ei gyflawni i gydweithwyr a theuluoedd.

Argymhelliad 2: Rhoi hyfforddiant dilynol Darparu ail sesiwn hyfforddiant neu 'sesiwn gloywi' ar ôl i dîm y Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol ddechrau gweithio gyda theuluoedd mewn Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol. Byddai hyn yn rhoi cyfle ychwanegol i ymarferwyr fynychu hyfforddiant ar FDAC os nad oeddent yn gallu mynychu yn y lle cyntaf. At hynny, mae'n caniatáu i dîm yr FDAC atgyfnerthu eu gwybodaeth am y model ymhellach yng nghyd-destun eu bod wedi cymhwyso'r prosesau a'r egwyddorion, ac wedi nodi meysydd sydd angen arweiniad neu gymorth pellach.

Argymhelliad 3: Gwella'r ddogfennaeth ategol Diweddarar'r dogfennau ategol sydd ar gael ar gyfer Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol, i bwysleisio ymhellach sut mae plant yn rhan o'r model, a sut mae eu diogelwch yn cael ei flaenoriaethu.

Argymhelliad 4: Sicrhau cyllid a safoni cymorth Parhau i sicrhau bod cyllid ar gael i bob safle Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol newydd gael yr un lefel o gymorth gweithredu dwys a chymorth ar ôl sefydlu a dderbynnir gan Gaerdydd a'r Fro.

Adran 4: Sut mae Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro'n dod yn ei flaen

Lansiodd Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro ei raglen beilot ddwy flynedd ym mis Rhagfyr 2021. Sefydlwyd tîm craidd Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro ym mis Tachwedd/Rhagfyr 2021, ac mae wedi'i leoli yn Neuadd y Ddinas Caerdydd. Mae Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro yn gweithredu allan o Lys Teulu Caerdydd, ac mae ganddo dri barnwr sydd wedi cael hyfforddiant arbennig. Mae'r llys yn cael ei oruchwylio gan un prif farnwr sy'n clywed achosion y Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol, a dau farnwr arall a fydd ar gael i weithio pan fydd eraill ar eu gwyliau neu'n absennol oherwydd salwch.

Dechreuodd y wefan glywed achosion Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol ddiwedd mis Rhagfyr 2021, gyda'r rhiant cyntaf yn cofrestru i Lys Teulu Cyffuriau ac Alcohol ym mis Ionawr 2022. Erbyn mis Awst 2022, mae Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro wedi cael wyth achos a oedd yn cynnwys 11 o rieni a naw o blant. Mae un achos wedi dod i ben ac ar hyn o bryd mae chwe achos yn y 'Treial ar gyfer Newid'. Barnwyd bod un achos yn 'anaddas' ac nid yw wedi'i gynnwys yn y data canlynol.

Yn seiliedig ar nifer yr achosion ar ddechrau mis Awst 2022, tua wyth mis ers i'r cynllun peilot ddechrau, mae Caerdydd a'r Fro ychydig y tu ôl i'w targed o 15 achos y flwyddyn yn ystod eu cynllun peilot.

Roedd difrifoldeb camddefnyddio alcohol rhieni a farnwyd yn glinigol ar ddechrau'r achos yn fwyaf cyffredin yn 'ganolig' (60% o rieni), ac roedd difrifoldeb camddefnyddio cyffuriau rhieni a farnwyd yn glinigol ar ddechrau'r achos gan amlaf yn ganolig i uchel (50% a 40% yn y drefn honno).

Nodweddion nodedig eraill teuluoedd a oedd yn rhan o'r cynllun peilot oedd salwch meddwl, cam-drin domestig a threfniadau byw ansefydlog. Roedd gan 30 y cant o rieni ddiagnosis iechyd meddwl presennol, ac roedd gan 70% o rieni naill ai brofiad blaenorol neu gyfredol o gam-drin domestig. Ar ddechrau'r achosion, roedd 50% o rieni yn byw naill ai mewn tai â chymorth, hostel, neu loches, ac roedd y rhan fwyaf o blant naill ai mewn gofal maeth (50%), neu gydag aelod o'r teulu nad oedd yn rhiant iddynt (37.5%).

Adran 5: Y camau nesaf

Ym mis Awst 2022, mae 11 mis ar ôl yng Ngham Dau y gwerthusiad o'r cynllun peilot Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol yng Nghymru. Bydd gweddill y cam hwn yn canolbwyntio ar gynnal cyfweiliadau ac arsylwadau gyda 15 o deuluoedd mewn Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol a rhanddeiliaid proffesiynol i archwilio eu profiadau, eu canfyddiadau a'u hagweddau. Bydd data'n cael ei gasglu a'i ddadansoddi mewn cylchoedd ailadroddol a'i ddefnyddio i brofi, i ddatblygu, ac i fireinio theori'r rhaglen flaenorol ymhellach ar sut, i bwy ac i ba amgylchiadau y mae Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn gweithio, gan ganolbwyntio ar y cyd-destun yng Nghymru.

Mae cam tri yn dechrau ym mis Awst 2023 a bydd yn cynnwys cyfweiliadau dilynol gyda theuluoedd astudiaeth achos a rhanddeiliaid allweddol, a dadansoddiad data meintiol a gafwyd o safle Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro. Bydd y data o'r safle peilot yn cael ei gymharu ag un neu fwy o safleoedd Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn Lloegr mewn tri phrif faes: (1) proffil, (2) anghenion, a (3) canlyniadau.

Casgliad

Mae'r adroddiad hwn wedi canolbwyntio ar gamau cynnar peilot Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro, sydd ers mis Awst 2022, wedi bod yn rhedeg ers tua wyth mis. Yn ôl pob golwg, mae'r cyfnod sefydlu ar gyfer cynllun peilot Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro wedi bod yn llwyddiannus i raddau helaeth, er iddo gael ei wneud mewn cyfnod o aflonyddwch sylweddol oherwydd effaith barhaus Covid-19. At hyn, mae'r tîm yn darparu gwasanaeth i nifer cynyddol o deuluoedd yng Nghymru, ac mae eu profiadau yn cyfrannu at y sylfaen wybodaeth ar Lysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn ehangach.

Cyflwyniad

Y Cefndir

Mae Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol (FDAC) yn fath arall o achosion gofal, ac yn ddull addawol o ddatrys problemau i helpu rhieni i oresgyn problemau sy'n gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau. Mae'n cynnwys cymorth therapiwtig a ddarperir gan dîm amlddisgyblaethol, a monitro barnwrol cyson gan yr un barnwr sydd wedi'i hyfforddi'n arbennig. Yn wahanol i achosion gofal traddodiadol, mae FDAC yn defnyddio dull ymatebol, anwrthwynebol, wedi'i deilwra i helpu rhieni i oresgyn eu camddefnyddio o sylweddau a gwella canlyniadau i'w plant.

Wrth i FDAC dyfu ar draws Lloegr, yn dilyn ei gynllun peilot gwreiddiol yn Llundain, mae'r dystiolaeth sy'n cefnogi ei effeithiolrwydd hefyd wedi cynyddu. Mae sawl astudiaeth yn awgrymu y gall FDAC helpu rhieni i fynd i'r afael â chamddefnyddio cyffuriau ac alcohol a lleihau'r angen i blant fynd i ofal hirdymor trwy wella cyfraddau ailuno (Green et al., 2007; Harwin et al., 2014; Harwin, Alrouh et al., 2018; Tunnard et al., 2016; Worcel et al., 2008; Zhang et al., 2019). Yr hyn sy'n llai clir, yw sut y byddai FDAC yn gweithredu y tu allan i Loegr, ac a fyddai'r canfyddiadau addawol hyn yn trosi i gyd-destunau eraill, megis Cymru.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae potensial Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol wedi'i gydnabod yng Nghymru, lle mae pryderon ynghylch cynnydd yn nifer y plant mewn gofal yn arbennig o ddifrifol (Taylor-Collins & Bristow, 2021). Cyflwynwyd y posibilrwydd o weithredu FDAC yng Nghymru yn gyntaf gan y Comisiwn ar Gyfiawnder yng Nghymru yn ei adroddiad yn 2019, 'Cyfiawnder yng Nghymru i Bobl Cymru'. Roedd hwn yn argymhell "Y dylid sefydlu Llysoedd Cyffuriau ac Alcohol i Deuluoedd yng Nghymru" (t. 22). Comisiynodd Llywodraeth Cymru gynllun peilot o'r fath yn 2021, i redeg am 2 flynedd yn ardaloedd Caerdydd a Bro Morgannwg ac i gael ei weithredu o Lys Teulu Caerdydd. Mae'r [Ganolfan Arloesedd Cyfiawnder](#) (CJI) yn darparu cymorth gweithredol i'r cynllun peilot ac mae wedi comisiynu'r gwerthusiad hwn fel ffordd o ddeall a yw'n llwyddo yn ei nodau a sut y mae'n llwyddiannus o ran y nodau hynny. Dechreuodd y gwerthusiad ym mis Ionawr 2022 a bydd yn dod i ben ym mis Ionawr 2024.

Nodau a chwmpas yr adroddiad hwn

Yr adroddiad interim hwn yw'r allbwn cyntaf o'r gwerthusiad. Mae'n canolbwyntio ar gamau cynnar y cynllun peilot trwy archwilio'r cyfnod sefydlu, ac yn olrhain yn gryno trwygyrch teuluoedd yn ystod ei gyfnod sefydlu. Er mwyn rhoi cynllun peilot FDAC Cymru yn ei gyd-destun ac adeiladu dealltwriaeth fwy cynnil o'r modd y caiff yr FDAC ei ddarparu ar safleoedd presennol, cyflwynir trosolwg o arfer cyfredol ar ffurf adolygiad polisi. Mae hwn yn nodi sut mae'r ymyriad wedi esblygu wrth iddo gael ei raddio ac yn dangos sut mae ymarferwyr FDAC wedi addasu i ddiwallu anghenion lleol. Mae'r adroddiad hefyd yn adolygu'r ymchwil diweddar yn y maes hwn, gan amlygu rhai canfyddiadau ac argymhellion allweddol sy'n berthnasol i'r peilot yng Nghymru.

Adran 1: Adolygiad ymchwil a llenyddiaeth

Mae proffil FDAC wedi tyfu'n ddiweddar ac mae ei ddatblygiad wedi cyflymu. Mae ymchwilwyr ledled y DU yn parhau i archwilio ei botensial a'i effeithiolrwydd, ac mae'n bwysig gosod y peilot yng Nghymru yn y cyd-destun hwn. Fel y cyfryw, cynhaliwyd ymchwil a llenyddiaeth yng Ngham Un y gwerthusiad hwn i ddiweddarau ein gwybodaeth am FDAC, amlygu canfyddiadau allweddol yn y blynyddoedd diwethaf, a deall y dirwedd ymchwil gyfoes ar FDAC yn y DU yn well.

Prosiectau FDAC parhaus cyfredol

Mae'r adran hon yn cynnig trosolwg byr o rai o'r prif ymchwil sy'n cael ei gynnal ar hyn o bryd ar FDAC yn y DU. Nodwyd pedwar prif brosiect ymchwil: 1) Gwerthusiad Llysoedd Cyffuriau ac Alcohol Teuluol (Canolfan Genedlaethol ar gyfer Ymchwil Gymdeithasol); 2) Llys Teuluol Cyffuriau ac Alcohol – Gwerthusiad Gweithredu Mentora Rhieni (Prifysgol Sussex); 3) Gwerthusiad o Lythyrau Rhiant-i-Riant i Gynyddu Ymgysylltiad â Llysoedd Cyffuriau ac Alcohol Teuluol (Canolfan Tystiolaeth a Gweithredu ac Ymchwil Gymdeithasol Bryson Purdon); 4) Llys Cyffuriau ac Alcohol Teuluol – Gwerthusiad Peilot Cymorth ar ôl yr Achos (Coleg y Brenin Llundain). Ceir crynodeb o bob prosiect ymchwil yn Atodiad 1.

Ariennir pob un o'r pedwar prosiect gan rhaglen yr Adran Addysg *Supporting Families: Investing in Practice*, trwy [What Works for Children's Social Care](#). Mae nodau'r rhaglen hon yn cynnwys helpu teuluoedd i greu mwy o sefydlogrwydd yn y cartref i bobl ifanc, ac atal yr angen iddynt fynd i ofal, trwy weithio gyda theuluoedd ar faterion fel camddefnyddio sylweddau a chaethiwed (Yr Adran Addysg, 2019).

Rhai o'r astudiaethau hyn yw'r gwerthusiadau mwyaf a mwyaf uchelgeisiol o'r FDAC hyd yma, ac mae'n nodedig bod ystod o fethodolegau'n cael eu defnyddio i fesur effaith FDAC, nodi sut mae'n cael ei weithredu a sut beth yw cael profiad ohono a rhoi prawf ar iteriadau newydd o'r model. Pan fyddant yn dod i ben, bydd yr astudiaethau hyn yn rhoi mewnwelediad i'r peilot yng Nghymru sy'n mynd y tu hwnt i'r hyn sy'n hysbys ar hyn o bryd am FDAC. Yn yr un modd, bydd dysgu o'r cynllun peilot yng Nghymru yn ychwanegu at y sylfaen wybodaeth ddatblygol hon am sut mae FDAC yn gweithio mewn cyd-destunau gwahanol.

Adolygiad llenyddiaeth

Yn 2018/2019, gwnaeth ein hadolygiad realydd cyflym blaenorol (RRR) (Meindl et al., 2019) gyfuno llenyddiaeth allweddol ar FDAC a modelau cysylltiedig i gynhyrchu theori ar sut, i bwy ac o dan ba amgylchiadau mae FDAC yn gweithio. Cynhaliwyd adolygiad llenyddiaeth hefyd yn y gwerthusiad presennol, i ddiweddarau'r chwiliadau hyn a chasglu llenyddiaeth bwysig sydd wedi dod i'r amlwg ar FDAC ers yr RRR, ac i nodillenyddiaeth a fydd yn cael ei defnyddio yng ngham nesaf y gwerthusiad. Bwriad yr adran hon yw rhannu gwersi a negeseuon allweddol o lenyddiaeth ddiweddar ar FDAC yn y DU. Ceir manylion methodolegol ar sut y cynhaliwyd yr adolygiad llenyddiaeth yn Atodiad 2. Nododd chwiliadau llenyddiaeth 24 o gyhoeddiadau perthnasol (Tabl 1). O'r rhain, daeth sawl thema allweddol i'r amlwg, a thrafodir pedair ohonynt isod.

Teitl	Awdur(on)	Blwyddyn
FDAC and Pre-Proceedings: A review of cases where the London FDAC team was involved in pre-proceedings.	FDAC National Unit	2018a
Child and parent outcomes in the London family drug and alcohol court five years on: Building on international evidence.	Harwin, J., Alrouh, B., Broadhurst, K., McQuarrie, T., Golding, L., & Ryan, M.	2018
How does FDAC Succeed with Parents with Substance Misuse Problems? Exploring Relational Practices within the English Family Drug and Alcohol Court.	Harwin, J., Ryan, M., Broadhurst, K., & Webb, S.	2018
Problem-solving criminal justice: Developments in England and Wales.	Ward, J.	2018
Family Drug and Alcohol Court Service Standards.	Centre for Justice Innovation	2019a
Support for your FDAC.	Centre for Justice Innovation	2019b
Thinking about Developing a Family Drug and Alcohol Court (FDAC)? Guidance on getting started from the FDAC national partnership.	Centre for Justice Innovation	2019c
FDAC Service standards and practice indicator checklist.	FDAC National Unit	2019
Tensions and contradictions in family court innovation with high risk parents: The place of family drug treatment courts in contemporary family justice.	Harwin, J., Broadhurst, K., Cooper, C., & Taplin, S.	2019
Care in crisis - Is there a solution? Reflections on the Care Crisis Review 2018.	Holt, K., & Kelly, N.	2020
The prenatal maternal representations of mothers at risk of recurrent care proceedings in the Family Drug and Alcohol Court: A thematic analysis.	Meier, J., & Edginton, E.	2020
Family Drug and Alcohol Courts under COVID-19: A Practice Briefing.	Morris, V.	2020
"I Had No Hope, I Had No Help at All": Insights from a First Study of Fathers and Recurrent Care Proceedings.	Philip, G., Youansamouth, L., Bedston, S., Broadhurst, K., Hu, Y., Clifton, J., & Brandon, M.	2020
Family Drug and Alcohol Courts: An Innovative Approach to Family Justice.	Slade, L.	2020

Evaluation of Pan Bedfordshire FDAC Final evaluation report.	Allen, K., Paskell, C., Godar, R., Ryan, M., & Clery, L.	2021
Rolling-out Family Drug and Alcohol Courts (FDAC): the business case.	Bowen, P.	2021
Do family drug and alcohol courts (FDACs) reduce care?	Harwin, J.	2021
Family drug and alcohol courts: a transformative approach to care proceedings.	Heath-Philpotts, P.	2021
Family Drug and Alcohol Courts.	Lungton, D.	2021
Services for parents who have experienced recurrent care proceedings: where are we now? Findings from mapping of locally developed services in England.	Mason, C., & Wilkinson, J.	2021
Integrated Treatment Programmes for Mothers with Substance Use Problems: A Systematic Review and Meta-analysis of Interventions to Prevent Out-of-home Child Placements.	Neo, SHF., Norton, S., Kavallari, D., & Canfield, M.	2021
A Proof-of-Concept Pilot for an Intervention with Pregnant Mothers Who Have Had Children Removed by the State: The 'Early Family Drug and Alcohol Court Model'.	Shaw, M.	2021
The toxic trio, adverse childhood experiences and the Family Court.	Webb, S.	2021
Evidence & Practice Briefing: FDAC Non-Lawyer Reviews.	Lipp, C.	2022

Tabl 1: Llenyddiaeth a nodwyd

Effeithiolrwydd

Yn gyson â llawer o'r llenyddiaeth flaenorol ar FDAC, dangosodd gwerthusiadau fod teuluoedd dan sylw yn llawer mwy tebygol o gadw gofal am eu plant a rhoi'r gorau i gamddefnyddio sylweddau o gymharu â'r rheini mewn achosion safonol (Allen et al., 2021; Harwin, Alrouh, et al., 2018; Harwin, Ryan, et al., 2018; Neo et al., 2021; Shaw, 2021). Gwelwyd hefyd fod gan y canlyniadau hyn hirhoedledd gwell na rhai achosion safonol (Harwin, Alrouh, et al., 2018; Shaw, 2021). Priodolwyd y llwyddiant hwn yn aml i ffordd gydweithredol Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol o weithio, a rhieni'n gwerthfawrogi eu hasiantaeth mewn nodau a chynlluniau a gynhyrchwyd ar y cyd, yn ogystal â gonestrwydd a pharch gan weithwyr proffesiynol, yn enwedig barnwyr (Allen et al., 2021; Harwin, Ryan, et al., 2018; Mason & Wilkinson, 2021). Yn yr un modd, tynnodd ymarferwyr sylw at ddefnyddioldeb cydweithio rhyngbroffesiynol (Allen et al., 2021; Uned Genedlaethol FDAC, 2018a). Nodwyd yn aml bod dull wedi'i lywio gan drawma FDAC hefyd yn allweddol i lwyddiant rhieni (Allen et al., 2021; Harwin, Ryan, et al., 2018; Mason & Wilkinson, 2021; Shaw, 2021; Webb, 2021), gan y mae cyfran sylweddol o rieni yn FDAC wedi profi trawma yn ymwneud â cham-drin plentyndod, anawsterau iechyd meddwl, a cham-drin domestig (Allen et al., 2021; Bowen, 2021, Meier & Edginton, 2020; Shaw, 2021). Gellir gweld llwyddiant canfyddedig y dull sy'n seiliedig ar drawma yn y sgorau asesu iechyd meddwl sylweddol well neu adborth rhieni am well perthnasoedd a thechnegau rheoleiddio emosiwn (Allen et al., 2021).

Cost

Amlygodd y llenyddiaeth y diddordeb parhaus mewn unrhyw arbedion posibl y gall FDAC eu gwneud o gymharu ag achosion gofal traddodiadol. Roedd modelau rhagamcanu o gostau ac arbedion FDAC yn amcangyfrif y gall awdurdodau lleol (Awdurdodau Lleol) a gwasanaethau cyfreithiol esgor ar arbedion cost sylweddol trwy weithredu FDAC. Gwneir arbedion drwy leihau costau cyfreithiol a thrwy osgoi achosion gofal rheolaidd a lleoliadau gofal (Allen et al., 2021; Bowen, 2018). Amcangyfrifodd adolygiad o FDAC a llysoedd triniaeth cyffuriau rhyngwladol cysylltiedig hefyd arbedion ar gyfer y systemau iechyd a chyfiawnder troseddol oherwydd llai o leoliadau y tu allan i'r cartref (Harwin, Broadhurst, et al., 2019). Mae gwerthusiad diweddar hefyd wedi amcangyfrif costau a arbedwyd ar gyfer systemau iechyd oherwydd bod teuluoedd FDAC yn osgoi neu'n lleihau galwadau gwasanaethau brys a heddlu ar gyfer materion sy'n ymwneud â chamddefnyddio sylweddau (Allen et al., 2021).

Covid-19

Dim ond dau gyhoeddiad a nodwyd (Allen et al., 2021; Morris, 2020) a archwiliodd effaith Covid-19 ar FDAC, gan ddangos bod llawer i'w ddysgu o hyd am unrhyw oblygiadau cadarnhaol a negyddol o'r pandemig. Nid yw'n syndod, lle y'i trafodwyd, y nodwyd bod cyfyngiadau Covid-19 wedi effeithio ar allu safleoedd FDAC i weithredu ar y dechrau. Yn gynnar, cafodd timau FDAC ac Awdurdodau Lleol anhawster i gytuno ar gamau lliniarol – megis y ffordd y cynhaliwyd gwrandawiadau – ac roedd diffyg difrifol o ran cael adnoddau staff a gwasanaethau cymunedol. Roedd rhai aelodau o dîm yr FDAC o'r farn bod natur rithwir asesiadau a gwrandawiadau yn aflwyddiannus oherwydd diffyg hygyrchedd i rieni sydd ag anghenion ychwanegol (e.e., dysgu, synhwyrdd, iaith, mynediad at dechnoleg, teithio) ac anallu i asesu cynnydd rhieni'n briodol.

Fodd bynnag, roedd yn well gan aelodau eraill o dîm yr FDAC yr amgylchedd rhithwir. Mae hyn oherwydd bod galwadau teithio ar gyfer rhai rhieni a gweithwyr proffesiynol allweddol (e.e. gweithiwr cymdeithasol yr ardal neu warcheidwad plant) wedi lleihau, a bod y cymorth a ddarperir ar-lein yn gynyddol hyblyg. Peth o hyn, gan gynnwys hygyrchedd cynyddol adnoddau ar-lein, trefnu

apwyntiadau olynol, a defnyddio gwrandawiadau hybrid (lle mae rhieni, tîm yr FDAC a'r barnwr yn mynychu Adolygiadau nas cynhelir gan Gyfreithiwr yn bersonol, ond gall y gweithiwr cymdeithasol ardal a/neu warcheidwad plant fynychu o bell) wedi'i gadw ers Covid-19. Er bod gweithwyr proffesiynol yn credu na wnaeth Covid-19 amharu'n fawr ar gysondeb y cymorth i rieni, credir bod nifer cynyddol o achosion o gamddefnyddio sylweddau gan rieni, ynghyd â chynnydd arafach mewn achosion, yn cael effaith andwyol barhaus.

Argymhellion

Ar draws sawl gwerthusiad a nodwyd yn y llynyddiaeth, gwnaed argymhellion cyson ar gyfer mwy o gymorth tai, cymorth ar ôl achos, a defnyddio cymorth cymheiriaid. Nododd rhieni a gweithwyr proffesiynol sy'n ymwneud â'r FDAC alw mawr am gymorth tai ffurfiol oherwydd nifer uchel y rhieni dan sylw sydd â chartrefi ansicr (Allen et al., 2021). Gall yr achos cyson hwn o straen dynnu sylw oddi ar gymryd rhan yn y broses Treialu dros Newid yn effeithiol (Allen et al., 2021; Mason & Wilkinson, 2021). Credir, trwy integreiddio cymorth tai ffurfiol yn gynnar ym mhroses yr FDAC, y gallai rhieni gadw'r cymhelliant brig i gwblhau'r Treial ar gyfer Newid yn llwyddiannus (Allen et al., 2021; Harwin, Broadhurst, et al., 2019).

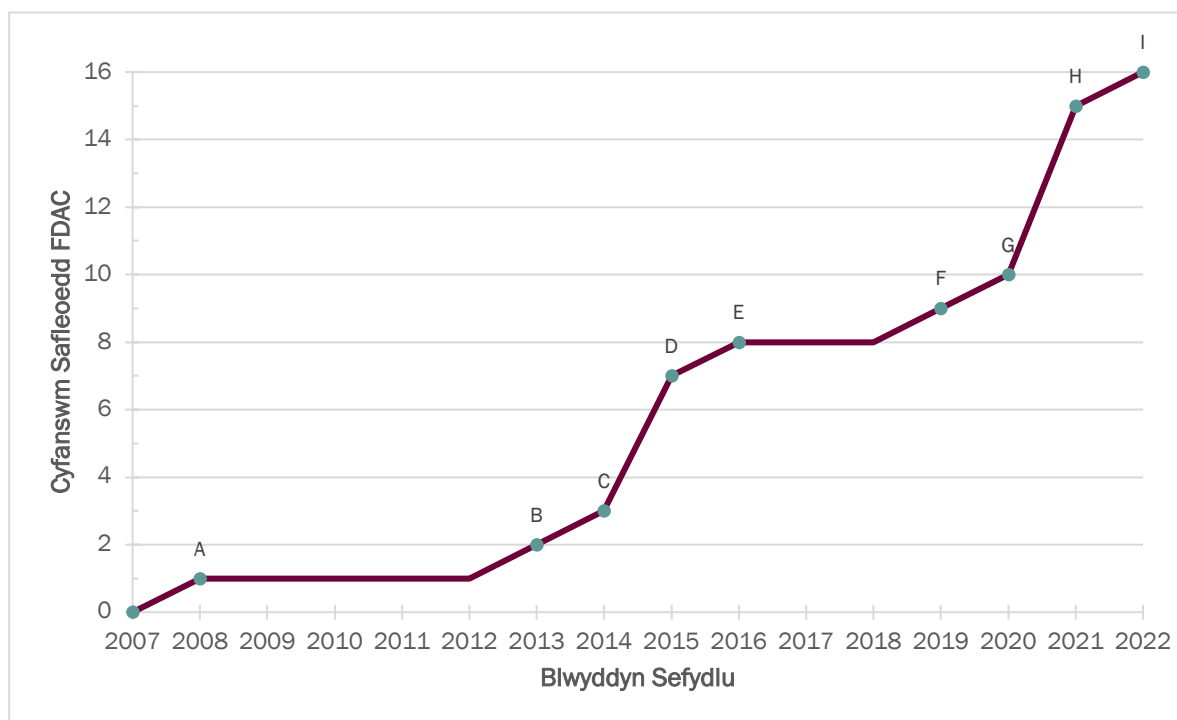
Gofynnodd llawer o rieni hefyd am gefnogaeth barhaus gan FDAC ar ôl yr achos. Mae hyn oherwydd y gallai mynediad parhaus at wasanaethau cefnogol (e.e. cyngor ar dai, budd-daliadau, cyflogaeth, mynediad at addysg) hwyluso llwyddiant cynaliadwy yn y tymor hwy (Harwin, Broadhurst, et al., 2019). Credai gweithwyr proffesiynol y gallai tynnu cyfranogiad yn raddol (yn hytrach nag yn sydyn) helpu i gadw gwerthoedd FDAC o feithrin ymddiriedaeth, eglurder, a chymorth wedi'i deilwra'n unigol (Allen et al., 2019).

Roedd argymhelliad cyson arall yn ymwneud â chymorth cymheiriaid. Mae hon yn elfen graidd o fodel ffyddlondeb FDAC a werthuswyd ac mae gweithwyr proffesiynol wedi pwysleisio ei bod yn allweddol i lwyddiant llawer o rieni. Er enghraifft, dangoswyd bod mynychu grwpiau cymorth cyfoedion (e.e. cyn-geini, magu plant) yn helpu rhieni i wneud cyfeillgarwch cynaliadwy a mynegi teimladau heb gywilydd na stigma (Mason & Wilkinson, 2021). Yn ogystal, roedd llythyrau a fideos gan rieni a oedd wedi mynd trwy'r FDAC yn flaenorol, ac a ddaeth i ben gydag ailuno, wedi helpu i gymell a rhoi sicrwydd i rieni am fanteision cymryd rhan yn FDAC (Allen et al., 2021).

Adran 2: Adolygiad o bolisiau

Gwreiddiau a datblygiad

Mae'n bwysig deall sut mae'r cynllun peilot yng Nghymru yn berthnasol i'r darlun ehangach o'r FDAC. Mae'r adran hon yn olrhain datblygiad yr FDAC, o'i gychwyn bron i 15 mlynedd yn ôl hyd heddiw. Treialwyd FDAC cyntaf y DU yn Llundain rhwng 2008 a 2012 a barnwyd yn eang ei fod yn llwyddiannus (Bambrough et al., 2018; Harwin et al., 2014; Harwin, Alrouh, et al., 2018). Ers hynny, mae FDAC wedi'i raddio ledled y DU fel dull arloesol o ymdrin ag achosion gofal. Mae nifer y safleoedd FDAC wedi bod yn cynyddu'n gyson ers 2013, gyda phum safle newydd yn cael eu sefydlu yn 2021 (Ffigur 1).

Ffigur 1: Sefydlu safleoedd FDAC yn y DU

A: Llundain B: Swydd Gaerloyw C: Milton Keynes a Buckinghamshire D: Coventry a Swydd Warwick, Dwyrain Sussex, Leeds, Southampton E: Swydd Gaint F: Ar draws Swydd Bedford G: Black Country H: Birmingham a Solihull, Gogledd-ddwyrain Lloegr, Gwlad yr Haf, Stockport, Caerdydd a'r Fro I: Wiltshire

Sylwer: Nid yw FDACs sydd wedi cael eu dadgomisiynu ac nid yw newidiadau i FDACs cyfredol (ee Swydd Warwick yn ymuno â Coventry yn 2021) yn gynnwysedig.

Ar hyn o bryd, mae 16 o dimau FDAC yn gweithredu mewn 24 o lysoedd, gan wasanaethu 36 Awdurdod Lleol (Gwefan Genedlaethol Llysoedd Cyffuriau ac Alcohol Teuluol, n.d.-a). Yn ogystal â'r rhain, mae dau o safleoedd yr FDAC wedi cau. FDAC Gogledd Iwerddon oedd yr FDAC cyntaf i weithredu y tu allan i Loegr a chafodd ei dreialu am ddwy flynedd gan ddechrau yn 2017. Ar ôl y peilot, penderfynodd y gweithredwyr beidio â gwneud cais am ragor o arian oherwydd bod nifer yr achosion yn is na'r disgwyl. Cafodd FDAC Penrhyn De-orllewin Lloegr (sy'n gwasanaethu Plymouth a Torbay, yn Nyfnaint) ei dreialu yn 2015 am flwyddyn a chafodd ei ddirwyn i ben ar ôl blwyddyn arall o weithredu gan fod niferoedd bach o achosion a diffyg adnoddau ar gyfer yr ardaloedd mawr

yr oeddent yn eu cwmpasu yn ei gwneud hi'n anodd dangos gwerth am arian. Sefydlu FDAC Caerdydd a'r Fro (C&V FDAC) ym mis Rhagfyr 2021 yw'r ail achos o FDAC y tu allan i Loegr, a'r unig un sydd ar waith ar hyn o bryd (y llall yw cynllun peilot Gogledd Iwerddon sydd wedi dod i ben).

Mae'r holl safleoedd Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol cyfredol yn cydymffurfio â model Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol craidd sefydledig a ddatblygwyd yn ystod cynllun peilot Llundain. Mae hyn yn canolbwyntio ar ddull datrys problemau, ac mae'n cynnwys barnwyr sydd wedi'u hyfforddi'n arbennig, tîm asesu ac ymyrryd annibynnol, amlddisgyblaethol, a gwrandawiadau nad ydynt yn cael eu cynnal gan gyfreithiwr. Fodd bynnag, bu sawl iteriad o sut mae'r model yn cael ei ymarfer/darparu dros y blynyddoedd (Gwefan Genedlaethol Llysoedd Cyffuriau ac Alcohol i Deuluoedd, n.d.-b). Mae rhai FDACswedi gwneud addasiadau gweithredu neu weithredol, wedi ehangu eu tîm amlddisgyblaethol (i gynnwys rolau arbenigol ychwanegol), neu wedi cynyddu eu cynnig o wasanaethau arbenigol yn seiliedig ar anghenion lleol (trwy sefydlu cysylltiadau â gwasanaethau eraill, cwblhau hyfforddiant ychwanegol, neu roi gweithdrefnau ychwanegol ar waith ar gyfer gweithio gyda theuluoedd. Mae'r iteriadau hyn yn deillio'n bennaf o'r ffaith bod angen i FDACs deilwra eu gwasanaeth i ddiwallu anghenion lleol, a sicrhau bod eu safle'n weithredol ddichonadwy, yn gynaliadwy a bod ganddo'r cyfle gorau i lwyddo.

Mae gan esblygiad model FDAC oblygiadau pwysig ar gyfer gwerthusiad sy'n seiliedig ar theori. Cynhaliwyd ymarfer ymgynghori fel rhan o'r gwerthusiad hwn i archwilio sut a pham mae Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol wedi esblygu ac wedi'i addasu ar gyfer cyd-destunau gwahanol ers gweithredu a gwerthuso model Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Llundain. Cymerodd pob un o'r 16 safle Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol cyfredol ran, gan ymgysylltu â'r tîm gwerthuso naill ai trwy ebost neu drwy gynhadledd fideo¹. Ni nododd tri Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol unrhyw newidiadau i'r model Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol craidd. Adroddodd y 13 FDAC arall addasiadau a oedd yn perthyn i raddau helaeth i dair thema eang a drafodir isod.

Thema 1: Cynnig cymorth estynedig, trwy wasanaethau ychwanegol ac aelodau tîm

Yn ogystal â model craidd yr FDAC, roedd rhai FDAC wedi ehangu eu tîm neu wasanaeth trwy ychwanegu arbenigeddau eraill (mae manylion isod). Pan fo'n bosibl, roedd yn ymddangos bod FDACs yn defnyddio gwasanaethau lleol a oedd eisoes ar waith yn hytrach na chynnu gwasanaeth dyblyg a thalu amdano.

Cefnogaeth gyda cham-drin domestig

Gyda nifer y troseddau cysylltiedig â cham-drin domestig a gofnodwyd gan yr heddlu yng Nghymru a Lloegr yn parhau i godi (Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, 2021), nid yw'n syndod mai un o'r anghenion ychwanegol mwyaf cyffredin a nodwyd gan FDACs ar gyfer teuluoedd oedd cefnogaeth ar gyfer cam-drin domestig. Mae hyn wedi arwain at chwe FDAC yn ehangu eu tîm craidd i gynnwys arbenigwr cam-drin domestig penodol neu yn cynnig rhaglenni cam-drin domestig mewnlol i oroeswyr a chyflawnwyr. Mae arbenigwr cam-drin domestig yn ddewisol yn safonau gwasanaeth gwreiddiol yr FDAC, ond maent yn ddyhead ar gyfer pob tîm FDAC. I gydnabod yr angen am gymorth

¹ Rydym yn ddiolchgar iawn i gydweithwyr ym mhob un o'r 16 o dimau FDAC a gymerodd ran yn frwd a sicrhau ein bod yn gallu cynnwys holl safleoedd presennol yr FDAC yn yr ymarfer hwn.

ychwanegol yn y maes hwn, derbyniodd CJI a gwasanaeth teulu arbenigol SWIFT ar gyfer Cyngor Sir Dwyrain Sussex gyllid yn 2022 i ddarparu hyfforddiant i bob safle FDAC ar ymyriad cam-drin domestig arbenigol: Perthnasoedd Mwy Diogel.

Cymorth iechyd meddwl

Roedd cymorth ychwanegol ar gyfer salwch meddwl yn angen cyffredin arall a nodwyd a gwelwyd bod oedd angen naill ai staff arbenigol i ymuno â'r tîm, neu i aelodau presennol y tîm ennill arbenigedd eilaidd trwy gael hyfforddiant ychwanegol. Er bod y rhan fwyaf o dimau FDAC eisoes yn cynnwys seicolegydd a seiciatrydd, mae arbenigwyr iechyd meddwl ychwanegol yn rôl/arbenigedd a argymhellir yn y tîm FDAC. Fodd bynnag, ar adeg yr ymgynghoriad, dim ond chwe FDAC oedd wedi llwyddo i ehangu eu tîm i gynnwys cymorth iechyd meddwl ychwanegol ar ffurf arbenigwyr iechyd meddwl, gweithwyr iechyd meddwl, gweithwyr ymyriadau iechyd meddwl, a therapyddion dwysedd uchel.

Cefnogaeth ar ôl achos

Yn dilyn argymhellion gwerthusiadau blaenorol (ee, Harwin et al., 2014), cynigiodd sawl FDAC gefnogaeth ôl-achos, er bod hyn yn cynrychioli cylch gorchwyl ehangedig sylweddol o gymharu â model gwreiddiol yr FDAC. Fel y mae'r enw'n ei awgrymu, mae cymorth ôl-achos, a elwir weithiau yn "ôl-ofal", yn barhad o'r cymorth a ddarperir gan dîm FDAC ar ôl argymhelliad terfynol yr FDAC, yn seiliedig ar elfennau allweddol o'r model mewn achos (Uned Genedlaethol FDAC), 2018b).

Roedd natur a maint y cymorth ychwanegol ffurfiol gan FDACs yn ystod y cyfnod hwn yn amrywio ar adeg yr ymgynghoriad. Cynnig boreau coffi anffurfiol i rieni ar ôl i achos ddod i ben mewn un FDAC², ond mae'n enghraifft o fewnbwn cymharol fyr. Mewn cyferbyniad, gall rhaglenni ehangach barhau am hyd at 12 mis, megis y cynnig ôl-achos mewn un FDAC, lle y gallai teuluoedd (ar adeg yr ymgynghoriad) dderbyn tri mis o gymorth ar ddwysedd tebyg i'r hyn a gânt mewn achosion. (cyfarfod 1-2 gwaith yr wythnos), yna lleihau'n raddol i gyfarfodydd bob pythefnos, ac yna trosglwyddo i gymorth dros y ffôn.

Yn nodedig, pan gynigir cymorth ar ôl yr achos, nid yw'n amodol ar ganlyniad achos. Yn hytrach na hynny, caiff ei gynnis i bob rhiant. Fodd bynnag, pan nad ailuno yw'r canlyniad, mae'r cynnig fel arfer yn cynnwys cymorth byrrach, llai dwys sy'n canolbwyntio ar gyfeirio at wasanaethau cymunedol.

Adlewyrchodd rhai FDACs fod angen cychwyn gwasanaeth ôl-achos i fynd i'r afael â'r broblem pan fyddai pethau'n mynd yn wael eto, rhagor o gam-drin neu esgeulustod, a lleoliadau'n torri i lawr (Uned Genedlaethol FDAC, 2018b) ar ôl cyfnod 'mis mêl' ar ôl i achosion ddod i ben. Teimlai un FDAC fod cymorth ar ôl yr achos yn ddigon gwerthfawr iddynt ei gynnis ar ben eu llwyth achosion, gan ei fod yn adnodd nad yw cyllid FDAC yn berthnasol iddo. Nododd FDACs eraill eu diddordeb mewn cymorth cyn a/neu ar ôl yr achos pe bai cyllid yn caniatáu.

Mentoriaid sy'n gydweithwyr

Mae darparu mentor cymheiriaid yn cael ei argymhell yn gryf yng nghyfansoddiad tîm model craidd yr FDAC, er nad oedd darparu hyn yn ymarferol bob amser yn bosibl, oherwydd diffyg cyllid a

² Roedd hwn ar gael cyn Covid, ond tarfwyd arno yn ystod y pandemig.

phrinder gwirfoddolwyr sydd â hanes o gamddefnyddio sylweddau. Roedd gan bum FDAC fentoriaid rhieni ar adeg yr ymgynghoriad adolygu polisi. Bu'n rhaid i ddau arall ddileu eu cynllun mentora oherwydd diffyg cyllid ond roeddent yn gobeithio ailgyflwyno mentora cymheiriaid yn y dyfodol. Mynegodd llawer o FDACs eraill ddi-ddordeb mewn cael mentoriaid rhieni ac roeddent yn y broses o geisio datblygu'r gwasanaeth hwn.

Yn yr FDACs a oedd yn cynnig mentoriaid cymheiriaid, roedd rhai yn dyrannu mentoriaid i weithio gyda rhieni penodol, tra bod eraill yn disgrifio dull mwy hyblyg. Ymhlith yr enghreifftiau roedd cynnwys mentoriaid anffurfiol fel math o gefnogaeth neu sicrhau eu bod ar gael i ddarparu cymorth ad hoc i unrhyw riant ar ddiwrnodau prawf cyffuriau a llys. Ystyriwyd bod cynlluniau mentora cymheiriaid yn llwyddiannus gan y timau FDAC, ac roedd y galw gan rieni yn gryf. Mewn un safle a oedd yn cynnig mentoriaid cymheiriaid, roedd rhestr aros o rieni yn gofyn am fentoriaid ar adeg yr ymgynghoriad.

Rheoli a Llywodraethu

Oherwydd bod modd cyflwyno FDAC mewn sawl ffordd, roedd dau FDAC sy'n gwasanaethu sawl Awdurdod Lleol yn cyflwyno rolau a grwpiau fel rheolwyr rhaglen. Mae'r rhain wedi cael eu cynllunio i gynorthwyo FDACs i wneud penderfyniadau, gan gydweithio'n briodol rhwng awdurdodau lluosog, helpu'r safle i weithredu'n esmwyth, a chynllunio ar gyfer cyflawni yn y dyfodol.

Mathau eraill o gymorth arbenigol

Ar draws y safleoedd FDAC presennol, roedd amrywiaeth o arbenigeddau eraill a ychwanegwyd i ymateb i anghenion lleol. Roedd enghreifftiau o'r rhain yn cynnwys therapyddion teulu systemig, gweithwyr cynadledau grŵp teulu, ymwelwyr iechyd a therapyddion lleferydd ac iaith, grwpiau/adnoddau gwella sgiliau magu plant, llwybrau cyflogaeth ac addysg, a mynediad cyflym i dai.

Eglurodd rheolwyr FDAC sut y gwnaed penderfyniadau am gymorth ychwanegol neu arbenigeddau. Un ystyriaeth benodol a nodwyd ganddynt oedd cynaliadwyedd i rieni. Dewisodd rhai FDACs beidio â chynnig gwasanaethau trwy'r tîm FDAC os nad oeddent ar gael i rieni yn y gymuned leol y tu allan i'r FDAC. Disgrifiwyd pryder ganddynt y byddai cynnig cymorth wedi'i gyfyngu i amseriadau achosion FDAC risg rhoi rhieni mewn sefyllfa lle y byddant yn methu ar ôl iddynt adael a throi at wasanaethau yn y gymuned. Os nad yw teuluoedd yn gallu cael mynediad at wasanaethau yr oeddent wedi bod yn ymgysylltu'n dda â nhw, ac yn dibynnu ar eu cefnogaeth, pan ddaw achos FDAC i ben, gallai'r newid hwn effeithio ar lwyddiant rhieni neu ar gynaliadwyedd y newidiadau cadarnhaol y maent wedi'u gwneud.

Thema 2: Cyllid

Mae safleoedd FDAC yn y DU fel arfer yn cael eu gweithredu ar amserlen beilot dwy flynedd, trwy gymysgedd o gyllid gan Awdurdodau Lleol, yr Adran Addysg, comisiynwyr heddlu a throsedd lleol, Meiri, a sefydliadau trydydd sector perthnasol. Mae cyllid yn amlwg yn ffactor yn hyfywedd hirdymor FDAC, ac roedd ymdeimlad o ansicrwydd ymhlith safleoedd FDAC sy'n deillio o ansicrwydd ariannu.

Mae cwmplas a chylch gwaith newidiol safleoedd yn dangos y ffordd y mae cyllid yn llywio'r gwasanaethau hyn. Er enghraifft, mae un FDAC wedi ehangu fwyfwy i gefnogi mwy o Awdurdodau Lleol oherwydd eu bod yn cael cyllid ychwanegol. Mae eraill wedi wynebu ailstrwythuro rheolwyr a

chau gwasanaethau, neu roeddent yn gallu parhau i gefnogi un awdurdod lleol pan ddaeth cyllid i ben yn unig (pan oeddent wedi cefnogi nifer yn flaenorol yn ystod eu cyfnod peilot). Lleisiodd sawl Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol bryderon am gyllid yn y dyfodol ac esbonio sut mae ansefydlogrwydd mewn cyllid wedi achosi problemau recriwtio, wedi creu ansefydlogrwydd yn y tîm, ac wedi cyfyngu ar y gwasanaeth y maent yn gallu ei ddarparu. Roeddent hefyd yn teimlo eu bod yn cystadlu am gyllid gydag ymyriadau eraill, megis y rhaglen PAUSE neu'r model Diogelu Teuluol, ac yn poeni y gallai FDAC golli cyllid i raglenni eraill.

Roedd rhai FDACs wedi sicrhau ffynonellau cyllid mwy dibynadwy a hirdymor trwy gysylltiadau ag Awdurdodau Lleol. Er hynny, daeth y sefydlogrwydd a ddarparwyd gan hyn hefyd ag anfanteision, trwy ddod â FDAC yn nes at wasanaeth ehangach yr Awdurdod Lleol. Gall hyn olygu bod yn ofynnol i dîm yr FDAC ymgymryd â rolau eraill, a bod FDAC ddim ond yn gyfran o'u rôl/llwyth achosion yn unig. Roedd gweddill eu hamser yn aml yn cael ei rannu ac roedd hynny'n cynnig cymorth arbenigol arall (yn dibynnu ar yr Awdurdod Lleol) megis ymgynghoriad achos, asesiadau plant, goruchwyliaeth grŵp, a chymorth cymunedol ar gyfer achosion o gamddefnyddio sylweddau a cham-drin domestig. Mynegodd FDAC awydd i dreulio mwy o amser yn gweld achosion FDAC, ond bod rhannu eu rôl yn y modd hwn yn helpu'r tîm i ddod yn fwy anhepgor i'r Awdurdod Lleol.

Mae i'r patrwm ariannu hwn rôl allweddol i'w chwarae o ran sut yr oedd (ac a oedd) FDACau wedi datblygu neu wedi ehangu mewn llawer o feysydd. Roedd y ddau FDAC sydd wedi cau wedi wynebu anawsterau ariannu, ac yn achos y rhai eraill, mae'n ymddangos bod amseriad unrhyw addasiadau neu ychwanegiadau mewn modelau FDAC wedi cael eu cysylltu'n agos â newidiadau mewn cyllid. Mae'n bosibl bod anghenion ychwanegol wedi cael eu nodi, ond yn aml mae'n rhaid i FDAC aros nes y gallant ariannu darpariaeth gwasanaeth sy'n mynd i'r afael â'r angen hwnnw. Er enghraifft, er bod un FDAC wedi nodi bod 100% o'u hachosion yn ymwneud â cham-drin domestig neu salwch meddwl, dim ond ar ôl cyllid ôl-beilot y gellid ychwanegu cymorth ychwanegol at y tîm. O ystyried pa mor gyffredin yw materion cysylltiedig fel cam-drin domestig a salwch meddwl, mae rhai FDACs hefyd yn rhagweld y bydd cyllid ar gyfer cymorth arbenigol ychwanegol yn cael ei flaenoriaethu, er enghraifft goruchwyliaeth glinigol. Yn y pen draw, mae amrywiad mewn cyllid yn gysylltiedig ag amrywioldeb strwythur comisiynu FDAC. Er bod pob tîm FDAC yn annibynnol ar yr Awdurdod Lleol, un canlyniad i'r strwythur comisiynu amrywiol hwn yw bod gan bob FDAC berthynas wahanol â'r Awdurdod(au) Lleol y mae'n eu gwasanaethu.

Thema 3: Perthynas ag awdurdodau lleol

Fel y disgrifir uchod, mae pob FDAC yn annibynnol ar yr Awdurdod Lleol, er yn ymarferol, roeddent yn amrywio o ran pa mor agos y maent yn gweithio gyda'r Awdurdodau Lleol, a pha mor annibynnol y maent yn teimlo. Er enghraifft, roedd gan rai FDACs fwy o wahanu - dim cyllid, data, na safleoedd gweithio yn cael eu rhannu gyda'u Hawdurdod Lleol ac roeddent yn teimlo bod hyn yn helpu i ddangos eu hannibyniaeth. Mae'r berthynas hon yn agosach at y math o annibyniaeth y credir ei bod yn werthfawr, a argymhellwyd yn wreiddiol yn dilyn y cynllun peilot yn Llundain. Roedd gan FDACs eraill gysylltiadau agosach (adnoddau a data a rennir) a gwelsant fudd yn hyn. Credwyd bod manteision cydweithredu yn cynnig mewnwelediad proffesiynol i achosion FDAC, gwell cyfathrebu a rhannu gwybodaeth rhwng FDAC ac Awdurdod Lleol, a gallu haws i fynd i'r afael â materion cydfuddiannol.

Dywedodd FDACs sydd o fewn yr Awdurdod Lleol, neu sy'n ehangu gwasanaeth presennol o fewn yr Awdurdod Lleol, eu bod yn elwa ar fod yn rhan o dimau sefydledig, yn teimlo'n fwy diogel yn eu

dyfodol, a bod parhad eu safle a'u hintegreiddio yn yr Awdurdod Lleol yn galluogi cynllunio ac adferiad mwy cyfannol, hirdymor gyda defnyddwyr gwasanaeth. Fodd bynnag, nodwyd bod FDACs mwy sydd wedi'u gwasgaru ar draws awdurdodau lleol lluosog yn ei chael hi'n heriol rheoli a chynnal y perthnasoedd lluosog (e.e., cyfreithwyr sy'n cylchdroi, trosiant uchel o weithwyr cymdeithasol ardal), a chefnogi ardal ddaearyddol fawr lle y gallai fod gan ddefnyddwyr gwasanaeth bellteroedd hir i'w teithio.

Adran 3: Cyflwyno Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol yng Nghymru

Roedd yr RRR blaenorol hefyd yn cynnwys chwilio llenyddiaeth am ddata sy'n ymwneud â gweithredu FDAC. Roedd data'n gyfyngedig ac yn seiliedig i raddau helaeth ar lenyddiaeth o UDA, o ble yr addaswyd y model FDAC. Fodd bynnag, cyfunwyd hyn â data o ymgynghoriad arbenigol mewn safleoedd FDAC yn Lloegr, i nodi lefelau lle mae gweithredu'r FDAC yn digwydd yn y DU ac amlygu rhwystrau a galluogwyr cyffredinol i weithredu'r model FDAC o fewn pob un o'r lefelau hynny.

Yn y gwerthusiad cyfredol, er mwyn archwilio i a yw cyflwyno Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol yng Nghymru yn digwydd ar yr un lefelau ac yn cael ei alluogi a'i atal gan ffactorau tebyg a nodwyd yn flaenorol, cynhaliwyd cyfuniad o gyfweiliadau a grwpiau ffocws gyda 10 o randdeiliaid proffesiynol rhwng mis Mawrth a mis Mehefin 2022. Roedd hyn yn cynnwys aelodau o dîm Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol, gweithwyr cymdeithasol awdurdod lleol, ymarferwyr cyfreithiol, ymarferwyr o asiantaethau partner, ac ymarferwyr sy'n ymwneud â chefnogi'r gwaith o gyflwyno safle Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro.

Mae'r adran hon yn cyflwyno trosolwg byr o'r lefelau y canfuwyd bod gweithredu FDAC yn digwydd yng nghyd-destun Cymru ac yn manylu ar y galluogwyr a'r rhwystrau i weithredu a brofir gan randdeiliaid allweddol yn FDAC Caerdydd a'r Fro. Mae hefyd yn nodi ystyriaethau ac argymhellion allweddol ar gyfer ymarferwyr a llunwyr polisi a allai fod yn ystyried rhoi FDAC ar waith yn ehangach yng Nghymru.

Rhwystrau a ffactorau galluogi ar gyfer gweithredu FDAC

Nododd y gymhareb risg gymharol flaenorol fod Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn cael eu cyflwyno ar dair prif lefel, sef: 1) Polisi; 2) Awdurdod lleol; 3) Llys. Cefnogwyd hyn yn gyffredinol yn ystod ymgynghoriadau â rhanddeiliaid allweddol ar gyfer FDAC Caerdydd a'r Fro. Fodd bynnag, mae'r data a'r wybodaeth arbenigol a gafwyd drwy ymgynghoriadau yn y gwerthusiad presennol wedi'u defnyddio i ddiweddarau'r rhwystrau a'r galluogwyr i weithredu FDAC o fewn y lefelau hyn, ac i nodi lefel arall o weithredu; 4) Unigol.

Mae'r rhestr lawn o alluogwyr a rhwystrau a nodwyd o ran gweithredu FDAC i'w gweld yn Nhablau 2, 3, 4 a 5, sy'n defnyddio fformatio testun i wahaniaethu rhwng data a nodwyd yn flaenorol a data newydd. Mae testun plaen yn dynodi galluogwyr a rhwystrau a nodwyd yn flaenorol na chawsant eu hailadrodd mewn ymgynghoriadau, mae testun wedi'i danlinellu yn nodi galluogwyr a rhwystrau a nodwyd yn flaenorol a gafodd eu hailadrodd mewn ymgynghoriadau, ac mae testun trwm yn pwysleisio galluogwyr a rhwystrau newydd a nodwyd yn ystod ymgynghoriadau. Gweler Atodiad 3 am fersiwn estynedig o'r tablau gyda manylion am sut mae'r galluogwyr a'r rhwystrau yn effeithio ar weithrediad FDAC.

Lefel genedlaethol/polisi

Prif alluogwyr cyflwyno Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol yng Nghymru ar y lefel hon oedd y gefnogaeth a'r cyllid a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru ar y lefel hon. Mae hyn wedi bod yn sylfaenol i gynyddu diddordeb, brwdfrydedd a chefnogaeth ar lefelau is, a galluogi CJi i oruchwylio a chefnogi FDAC Caerdydd a'r Fro, nid yn unig ar y pwynt gweithredu, ond hefyd ar ôl sefydlu. Mae'r cymorth

wedi cynnwys darparu hyfforddiant, rhannu disgrifiadau swydd, canllawiau ar gyllidebau a logisteg, a darparu cysylltiadau â FDACs ac asiantaethau eraill. Ystyriwyd bod hyn yn hanfodol er mwyn i'r tîm ddysgu am ffordd wahanol o weithio ac addasu iddi ac FDAC wedi'i fewnosod yn y cyd-destun lleol.

Lefel gweithredu	Galluogwyr	Rhwystrau
Cenedlaethol/p olisi	<p>Deddfwriaeth o ran amserlenni:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gall FDAC addasu i gyd-fynd â deddfwriaeth, cyn ac o fewn achosion. <p>Polisi o ran cost arbenigwyr:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gall FDAC gomisiynu gwasanaethau arbenigol 'mewnol'. <p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae llywodraethau ac uwch randdeiliaid allweddol yn dangos lefel o ymrwymiad, ymgysylltiad a diddordeb yn FDAC. <p>Cyllid:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae cyllid ar gael i'r FDAC fod yn destun ymchwil dda ac iddo gael ei werthuso'n dda. Darperir cyllid y llywodraeth i CJI i oruchwylio gweithredu a chymorth ôl-sefydlu. <p>Covid-19</p> <ul style="list-style-type: none"> Deddfwriaeth a chanllawiau sy'n gofyn am weithio o bell. 	<p>Deddfwriaeth o ran amserlenni:</p> <ul style="list-style-type: none"> <u>Graddfeydd amser byr.</u> Deddfwriaeth sy'n rhoi pwyslais ar fabwysiadu'n gynharach. <p>Polisi o ran cost arbenigwyr:</p> <ul style="list-style-type: none"> Deddfwriaeth yn nodi angen i leihau cost arbenigwyr. <p>Cyllid:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mwy o arian cenedlaethol ar gyfer strategaethau cyffuriau, ac ailgomisiynu gwasanaethau cyffuriau. <p>Covid-19</p> <ul style="list-style-type: none"> Deddfwriaeth a chanllawiau sy'n gofyn am weithio o bell.

Tabl 2: Crynodeb o alluogwyr a rhwystrau allweddol i weithredu FDAC ar lefel genedlaethol/polisi

Lefel awdurdod lleol

Nodwyd bod argaeledd gwasanaethau yn alluogwr allweddol ac yn rhwystr ar lefel yr awdurdod lleol. Yng nghyd-destun FDAC Caerdydd a'r Fro, nodwyd bod amrywiaeth eang o ddarparwyr triniaeth sefydledig ac asiantaethau partner (yn enwedig y rhai sydd ag egwyddorion, prosesau a threfniadau tîm tebyg i'r FDAC) sydd ar gael yn yr ardal lleol ac y nodwyd ei fod yn alluogwr FDAC am sawl rheswm. Gellir recriwtio ymarferwyr o'r gwasanaethau hyn a thrawsnewid yn hawdd i'r tîm FDAC, a gallant fanteisio ar y gwasanaethau lleol yn hytrach nag ariannu rhai newydd. Os oes gan deuluoedd brofiad gyda'r gwasanaethau hyn, gallant deimlo'n fwy cyfforddus drwy ymgysylltu â FDAC (gan y gallai deimlo'n fwy cyfarwydd), mae hefyd yn caniatáu i dîm yr FDAC greu cynlluniau cymorth mwy pwrpasol sy'n diwallu anghenion y teuluoedd y maent yn gweithio gyda nhw.

Roedd argaeledd gwasanaethau hefyd yn cael ei ystyried yn rhwystr rhag gweithredu, gany gall nifer y defnyddwyr gwasanaeth sydd ag anghenion cymhleth gynyddu'n gyflym mewn meysydd pan ddaw'n hysbys bod amrywiaeth eang o ddarparwyr triniaeth sefydledig ac asiantaethau partner ar gael. Felly mae safleoedd FDAC sydd wedi'u lleoli mewn ardaloedd fel hyn yn gweld bod arosiadau hir i deuluoedd gael mynediad at wasanaethau, gan eu hatal rhag gallu ymgysylltu â'r gwasanaethau yn ystod amserlen achosion FDAC.

Lefel gweithredu	Galluogwyr	Rhwystrau
<p>Awdurdod lleol</p>	<p>Argaeledd gwasanaethau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Safleoedd FDAC wedi'u lleoli mewn ardaloedd gydag amrywiaeth eang o ddarparwyr triniaeth a sefydliadau trydydd sector y gellir cyfeirio rhieni atynt.</u> • Gwasanaethau lleol cadarn yn yr Awdurdod Lleol (yn enwedig y rhai ag egwyddorion craidd tebyg i FDAC, tîm amlddisgyblaethol tebyg, prosesau tebyg ar gyfer atgyfeirio i'r gwasanaeth). <p>Gwaith rhyngasiantaethol (diwylliant/gwerthoedd a rennir a chyfathrebu)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyd-ddealltwriaeth o risg ac o effaith ar blant. • Cydgyssylltiad ar achosion rhwng asiantaethau. • Cyfathrebu cyson rhwng gweithiwr cymdeithasol, tîm FDAC/gweithiwr allweddol. • Hysbyswyd y tîm i gyd am gyfeiriad yr achos, cyfathrebu agored a gonest. • Asiantaethau/gwasanaethau partner a all gydwethio a gweithio ar y cyd. <p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Arweinwyr sy'n credu yn FDAC a'i ddull gweithredu ac sydd wedi ymrwymo i'r newid.</u> • Awdurdodau Lleol cyfagos sydd wedi cael profiad cadarnhaol o'r model FDAC. • Asiantaethau/gwasanaethau partner sy'n ymwybodol o'r model a sut mae'n gweithio. <p>Amserlenni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atgyfeiriadau sy'n cynnwys FDAC yn ystod y cam o'r broses cyn-achos. • Amserlenni hyblyg. 	<p>Argaeledd gwasanaethau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Cyfyngir ar wasanaethau triniaeth gan: argaeledd, rhestrau aros hir, cost, cylch gwaith (e.e., y gallu i fynd i'r afael ag anhwylderau defnyddio sylweddau ac anghenion cyfannol), neu feini prawf mynediad (ee, gwasanaethau triniaeth breswyl cyfyngedig sydd ar gael i ddyinion: gwasanaethau iechyd meddwl sy'n caniatáu mynediad mewn argyfwng yn unig ond gall FDAC fod yn ceisio atal argyfwng rhag digwydd).</u> • Aseiad gwahanol o drothwyon rhwng/o fewn Awdurdodau Lleol. • Safleoedd FDAC wedi'u lleoli mewn ardaloedd lle y mae amrywiaeth eang o ddarparwyr triniaeth a sefydliadau trydydd sector y gellir cyfeirio rhieni atynt. <p>Gwaith rhyngasiantaethol (diwylliant/gwerthoedd a rennir a chyfathrebu)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asiantaethau sydd â safbwyntiau gwahanol ar ganlyniadau llwyddiannus a mesurau gwasanaeth (e.e., gall darparwyr triniaeth ddefnyddio model talu yn ôl canlyniad ar gyfer achosion a gwblhawyd, tra bod FDAC yn chwilio am nodau unigol megis gostyngiad). • Meini prawf mynediad gwahanol rhwng darparwyr gwasanaeth a FDAC. • Canfyddiadau gwahanol o gamddefnyddio cyffuriau problemus rhwng darparwyr. • Mae Awdurdodau Lleol sydd: yn amharod i gymryd risg ac yn cael eu gyrru gan brosesau, â chanfyddiad negyddol o'r model gweithiwr allweddol, dan straen (trwy drosiant uchel, cyllid). <p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Anghyfarwydd â model FDAC a diffyg dealltwriaeth o'i ddiben.</u> • Roedd asiantaethau/gwasanaethau partner yn llai tueddol o 'fuddsoddi'n llawn' mewn FDACs yn ystod eu cyfnod peilot yn hytrach na pan fydd ar raddfa ehangach. • Dogfennaeth sy'n cefnogi FDAC sy'n canolbwyntio'n helaeth ar rieni ac ychydig ar sut mae plant yn cael eu blaenoriaethu a sut y gweithir gyda nhw yn FDAC. <p>Amserlenni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bydd angen i farnwyr sydd angen mwy na 26 wythnos i ddod ag achosion gofal i ben wneud cais am estyniad o 8 wythnos i barhau. • Gall achosion a glywir o fewn 26 wythnos gynyddu nifer yr achosion a ymlleddir ac arwain at gostau pellach. • Cyfnodau amser byr i sefydlu FDAC newydd.

Tabl 3: Crynodeb o alluogwyr a rhwystrau allweddol i weithredu FDAC ar lefel awdurdod lleol

Lefel FDAC

Nododd rhanddeiliaid fwy o alluogwyr i weithredu FDAC ar y lefel hon nag ar y lleill. Yn arbennig, adleisiwyd yr hyfforddiant a'r cyfleoedd i dîm Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol ac asiantaethau partner arsylwi safleoedd Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol presennol wrth eu cyflwyno ar draws yr holl gyfweiliadau a grwpiau ffocws fel galluogwr allweddol. Mynegwyd hyn fel elfen sylfaenol o ran cynyddu gwybodaeth a dealltwriaeth o brosesau ac egwyddorion FDAC, sy'n ddefnyddiol i ymarferwyr sy'n datblygu eu cryfderau eu hunain, yn hwyluso'r newid i weithio mewn ffordd wahanol i achosion gofal arferol, ac yn gwella ymrwymiad gan ymarferwyr a theuluoedd eraill.

Nodwyd rhwystrau gweithredu sy'n ymwneud â hyfforddiant hefyd, sef lle nad yw arwyddocâd hyfforddiant FDAC yn cael ei bwysleisio'n ddigonol i asiantaethau/gwasanaethau partner, a chynigir hyfforddiant yn rhy gynnar pan nad oes gan dîm FDAC fawr ddim cyd-destun o sut brofiad yw gweithio gydag achosion FDAC.

Lefel gweithredu	Galluogwyr	Rhwystrau
FDAC	<p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> Barnwyr lleol sy'n hyrwyddo dull yr FDAC. Gwasanaethau FDAC yn gweithio mewn ffordd integredig. Gweithwyr cymdeithasol ardal arbenigol a gwarcheidwaid plant wedi'u neilltuo i achosion FDAC. Aelodau staff sydd wedi ymroi i gydlynu a gweithredu FDAC. Pan fydd safle FDAC newydd yn credu y bydd yn bodoli y tu hwnt i gwmpas ei beilot. Mae'n hawdd mynd at y tîm FDAC ac mae'n agored i gefnogi asiantaethau/gwasanaethau partner trwy drafod ymagwedd/achosion FDAC. <p>Hyfforddiant:</p> <ul style="list-style-type: none"> <u>Hyfforddiant arbenigol (yn cwmpasu prosesau a gwerthoedd FDAC) ar gyfer holl aelodau tîm yr FDAC.</u> <u>Cyfleoedd i farnwyr a thîm yr FDAC arsylwi/cysgodi safleoedd FDAC presennol yn ystod y cyfnod gweithredu.</u> Annog datblygiad proffesiynol parhaus a hyfforddiant. Gweithredu cynllun hyfforddi a system log a adolygir gan weinyddwyr y rhaglen. <u>Mentoriaid o FDACs eraill ar gyfer y barnwr/aelodau tîm.</u> Mwy o ddealltwriaeth o'r hyn y mae gweithio gyda theuluoedd FDAC yn ei olygu a'r hyn a ddisgwyllir gan ymarferwyr. Fforymau cymuned ymarfer. Hyfforddiant ar y cyd ar gyfer tîm FDAC, gwarcheidwaid plant, a barnwyr. <p>Deinameg/perthnasoedd tîm amlddisgyblaethol:</p> <ul style="list-style-type: none"> Defnyddio ymyriadau integredig, cydweithredol sy'n rhannu gwerthoedd, nodau a chanlyniadau. Mae aelodau'r tîm yn cyfarfod â'i gilydd yn rheolaidd i drafod achosion ac i ddatblygu systemau atgyfeirio rhyngasiantaethol. Aelodau tîm sydd â sgiliau sy'n gorgyffwrdd a gwybodaeth am wasanaethau ei gilydd. <u>Mae gweithredu FDACs sy'n cefnogi sawl awdurdod lleol yn gyflymach pan fo perthynas sefydledig eisoes rhwng yr Awdurdodau Lleol.</u> Ffocws ar gydweithio, datrys materion gwerthoedd a diwylliannau a rennir, a chyfathrebu da. 	<p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cyflogi barnwyr yn rhan amser lle y maent hefyd yn gweithredu mewn llysoedd teuluol neu droseddol safonol. <p>Hyfforddiant:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hyfforddiant yn cael ei gynnig yn rhy gynnar o ran gweithredu FDAC. Mae hyfforddiant ar fodel yr FDAC cyn cwblhau recriwtio wedi'i gwblhau ar gyfer tîm craidd FDAC. Pan na phwysleisir arwyddocâd hyfforddiant FDAC yn ddigonol i asiantaethau/gwasanaethau partner. Nid yw Awdurdod Lleol, ymarferwyr cyfreithiol, ac asiantaethau/gwasanaethau partner i gyd yn cael yr un hyfforddiant.

Tabl 4: Crynodeb o alluogwyr a rhwystrau allweddol i weithredu FDAC ar lefel FDAC

Lefel unigol

Ni nodwyd y lefel hon yn y RRR blaenorol. Mae'n cyfeirio at weithrediad FDAC ar lefel unigol (defnyddiwr gwasanaeth ac ymarferydd), a thynnwyd sylw ato fel galluogwr pwysig yn y peilot yng Nghymru, yn enwedig o ran addasrwydd ymarferwyr unigol. Roedd recriwtio ymarferwyr i'r tîm FDAC gyda setiau sgiliau sylfaenol ac eilaidd priodol (e.e., a oes gan y seicolegydd arbenigedd eilaidd mewn camddefnyddio sylweddau, neu a oes ganddo weithiwr camddefnyddio sylweddau yn arbenigwr mewn trawma) yn golygu eu bod yn gallu addasu'n gyflymach i waith sy'n ofynnol yn FDAC, ac yn helpu i sicrhau bod y tîm yn gallu cynnig cymorth cyfannol i deuluoedd. Ar gyfer ymarferwyr, y nodweddion galluogi pwysig a nodwyd oedd y gallu i fod yn chwilfrydig ac yn agored i ffyrdd newydd o weithio; cred y gall pobl newid; a dull ysgafn o weithio gyda theuluoedd. Ar gyfer beirniaid, y nodweddion allweddol a nodwyd oedd bod yn ddymunol, yn agored ac yn onest, ac yn ymroddedig i ddull datrys problemau. Credwyd bod angen i ymarferwyr a barnwyr ddefnyddio dull gydweithredol o weithio gyda theuluoedd i alluogi gweithredu FDAC.

Lefel gweithredu	Galluogwyr	Rhwystrau
Lefel unigol	<p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dealltwriaeth teuluoedd o fodel yr FDAC a bod yn ymwybodol ei fod yn opsiwn arall. <p>Addasrwydd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cael yr ymarferwyr cywir yn nhîm yr FDAC gyda setiau sgiliau cynradd ac uwchradd priodol. • Mae gan ymarferwyr sydd: yn chwilfrydig, sy'n agored i ffyrdd newydd o weithio, sy'n credu y gall pobl newid, y gallu i fynd at deuluoedd mewn ffordd dyner ac yn barod i gydweithio. • Barnwyr sydd: yn gyfeillgar, yn agored ac yn onest, sydd wedi ymrwmo i ddull datrys problemau a chydweithio. • Ymarferwyr sydd â'r gallu i weithio'n ddwys gyda theuluoedd ac ag amserlen waith sy'n cyd-fynd â diwrnodau llysoedd. • Teuluoedd sydd â meddylfryd i gofrestru, ymrwmo'n llawn a chynnal ymgysylltiad â FDAC. 	<p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymarferwyr sy'n teimlo bod ffordd newydd yr FDAC o weithio mewn achosion gofal yn beirniadu eu harfer/sgiliau neu fod rolau/cyfrifoldebau yn cael eu tynnu oddi arnynt gan dîm yr FDAC. • Teuluoedd sydd â phrofiad negyddol blaenorol o achosion gofal/gofal cymdeithasol plant. <p>Addasrwydd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymarferwyr/beirniaid/aelodau tîm nad ydynt yn fodlon gadael yr hyn sy'n gyfforddus iddynt. • Capasiti llwyth gwaith sy'n atal gwarcheidwaid plant rhag mynychu adolygiadau i bobl nad ydynt yn gyfreithwyr.

Tabl 5: Crynodeb o alluogwyr a rhwystrau allweddol i weithredu FDAC ar lefel unigol

Argymhellion

Trwy ymgynghori â rhanddeiliaid allweddol a oedd yn ymwneud â gweithredu Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro, cafwyd mewnwelediadau newydd o ran gweithredu yng nghamau cynnar y cynllun peilot. Yn seiliedig ar y rhain, nod yr argymhellion canlynol yw cefnogi'r gwaith o gyflwyno Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn ehangach yng Nghymru:

Argymhelliad 1: Trefnu bod hyfforddiant ar gael yn ehangach Sicrhau bod yr un hyfforddiant dwys, tri diwrnod (a ddarperir i dîm y Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol a barnwyr gan CJI)- ar gael i'r holl asiantaethau/gwasanaethau partner allweddol, a phwysleisio pwysigrwydd mynd i hyfforddiant ar fodel Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol. Byddai hyn yn helpu i sicrhau bod yr holl rhanddeiliaid allweddol yn ymwybodol o brosesau ac egwyddorion y Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol, ac yn cynyddu nifer y bobl fydd yn cefnogi'r broses ar lefel yr awdurdod lleol ac yn unigol, pan fydd ymarferwyr yn rhoi adborth ar eu gwybodaeth am sut mae Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn gweithio a'r hyn y gall ei gyflawni i gydweithwyr a theuluoedd.

Argymhelliad 2: Rhoi hyfforddiant dilynol Darparu ail sesiwn hyfforddiant neu 'sesiwn gloywi' ar ôl i dîm y Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol ddechrau gweithio gyda theuluoedd mewn Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol. Byddai hyn yn rhoi cyfle ychwanegol i ymarferwyr fynychu hyfforddiant ar FDAC os nad oeddent yn gallu mynychu yn y lle cyntaf. At hynny, mae'n caniatáu i dîm yr FDAC atgyfnerthu eu gwybodaeth am y model ymhellach yng nghyd-destun eu bod wedi cymhwyso'r prosesau a'r egwyddorion, ac wedi nodi meysydd sydd angen arweiniad neu gymorth pellach.

Argymhelliad 3: Gwella'r ddogfennaeth ategol Diweddarar'r dogfennau ategol sydd ar gael ar gyfer Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol, i bwysleisio ymhellach sut mae plant yn rhan o'r model, a sut mae eu diogelwch yn cael ei flaenoriaethu.

Argymhelliad 4: Sicrhau cyllid a safoni cymorth Parhau i sicrhau bod cyllid ar gael i bob safle Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol newydd gael yr un lefel o gymorth gweithredu dwys a chymorth ar ôl sefydlu a dderbynnir gan FDAC Caerdydd a'r Fro.

Adran 4: Sut mae Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro'n dod yn ei flaen

Fel y nodwyd yn y cyflwyniad i'r adroddiad hwn, lansiodd FDA Caerdydd a'r Fro ei raglen beilot dwy flynedd ym mis Rhagfyr 2021, yn dilyn argymhelliad gan y Comisiwn ar Gyfiawnder yng Nghymru yn 2019. Gyda'i nod o wella canlyniadau yn y tymor hir, gellir gweld bod FDAC yn gyson â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, sy'n faes allweddol o ddeddfwriaeth ac yn fenter bolisi flaenllaw ar gyfer Llywodraeth Cymru. I sefydlu'r peilot, comisiynodd Llywodraeth Cymru gymorth gweithredu 'ymarferol' gan CJI, sydd wedi bod yn allweddol wrth gefnogi ehangu FDAC yn Lloegr. Ar ôl gwaith gyda rhanddeiliaid i ddatblygu'r dull peilot, a phroses dendro gystadleuol a reolir gan CJI, dyfarnwyd y cynllun peilot iFwrdd Cyfiawnder Teuluol Lleol De-ddwyrain Cymru.

Er mai megis dechrau y mae'r cynllun peilot o hyd, mae'r adran hon yn cynnig trosolwg o dîm yr FDAC a'r teuluoedd sydd wedi bod yn rhan o'r peilot hyd yn hyn.

Tîm yr FDAC

Sefydlwyd tîm craidd FDAC Caerdydd a'r Fro ym mis Tachwedd/Rhagfyr 2021, ac mae'n cynnwys:

- Rheolwr Tîm
- Seicolegydd Clinigol
- Arbenigwr Iechyd Meddwl
- Arbenigwr Camddefnyddio Sylweddau
- Cynorthwy-ydd Gweinyddol

Er bod cyfansoddiad timau FDAC yn amrywio yn dibynnu ar y cyd-destun lleol, nid yw tîm Caerdydd a'r Fro ar hyn o bryd yn cynnwys tair rôl a argymhellir yn safonau gwasanaeth FDAC (Canolfan Arloesi Cyfiawnder, 2019a) a chanllawiau ar ddechrau arni gan bartneriaeth genedlaethol FDAC (Canolfan Arloesi Cyfiawnder, 2019c). Mae Rheolwr Tîm FDAC Caerdydd a'r Fro yn weithiwr cymdeithasol cymwys, fodd bynnag nid oes gan y tîm weithwyr cymdeithasol plant a theuluoedd ar wahân. Yn debyg i 10 safle FDAC arall, nid yw FDAC Caerdydd a'r Fro yn cynnig cymorth ar ôl achos ac felly nid oes ganddo weithiwr ôl-achos. Nid oes ychwaith unrhyw fentoriaid rhiant yn y tîm, er bod Caerdydd a'r Fro yn cynnal trafodaethau gyda darparwyr gwasanaeth am y potensial i gynnig gwasanaeth cymorth mentoriaid cymheiriaid i deuluoedd.

Mae'r tîm yn gweithio ochr yn ochr â Thîm Integredig Cymorth i Deuluoedd Caerdydd a'r Fro (IFST), sy'n gweithio yn Neuadd y Ddinas Caerdydd.

Mae Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro yn gweithredu allan o Lys Teulu Caerdydd, ac mae ganddo dri barnwr sydd wedi cael hyfforddiant arbennig. Mae'r llys yn cael ei oruchwylio gan un barnwr arweiniol sy'n gwrando achosion FDAC, ac mae dau farnwr arall ar gael i gyflenwi dros wyliau ac absenoldeb salwch, gyda'r farn y gallant hefyd oruchwylio teuluoedd FDAC yn y dyfodol os bydd angen.

Teuluoedd

Trosolwg

Nod yr adran hon yw rhoi proffil cryno o'r teuluoedd sy'n rhan o gynllun peilot FDAC Caerdydd a'r Fro. Mae'r wybodaeth gryno ganlynol yn seiliedig ar ddata a oedd ar gael ar gyfer FDAC Caerdydd a'r Fro ddechrau mis Awst 2022, ac mae wedi'i chynnwys i roi darlun o'r trwygyrch hyd yma. Mewn adroddiadau yn y dyfodol, wrth i nifer yr achosion gynyddu, bydd y ffynhonnell ddata hon yn destun dadansoddiad manylach gan gynnwys canlyniadau achos.

Dechreuodd y wefan glywed achosion Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol ddiwedd mis Rhagfyr 2021, gyda'r rhiant cyntaf yn cofrestru i Lys Teulu Cyffuriau ac Alcohol ym mis Ionawr 2022. Hyd heddiw, mae FDAC Caerdydd a'r Fro wedi cael wyth achos a oedd yn cynnwys 11 o rieni a naw o blant (Tabl 6).

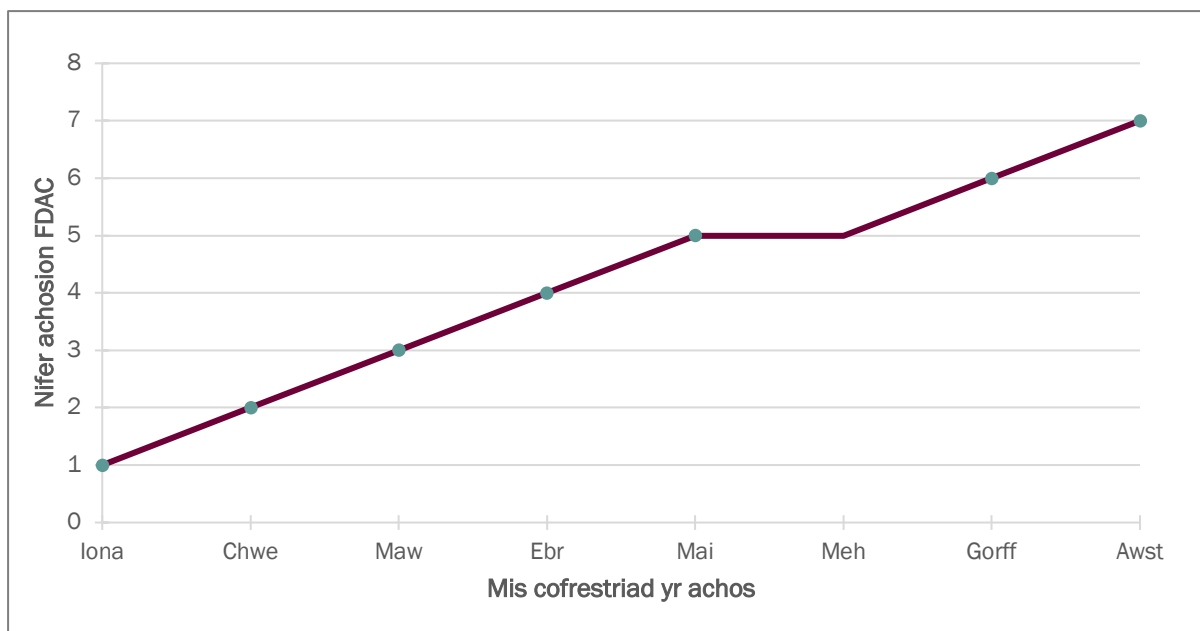
Rhif yr Achos	Rhiant/gofalwr 1 (prif ofalwr)	Rhiant/Gofalwr 2	Nifer y plant
Achos 1	Y Fam	-	1
Achos 2	Y Fam	Y Tad	1
Achos 3	Y Fam	-	1
Achos 4	Y Fam	Y Tad	2
Achos 5	Y Fam	-	1
Achos 6	Y Fam	-	1
Achos 7	Y Fam	Y Tad	1
Achos 8	Y Fam	-	1

Tabl 6: Cyfansoddiad teuluol achosion FDAC Caerdydd a'r Fro adeg cofrestru

Sylwer: Er bod rhai achosion yn cynnwys y fam a'r tad, nid yw hyn yn arwydd eu bod mewn perthynas. Mae'n bosibl bod y gofalwyr sylfaenol hefyd wedi newid yn ystod achosion.

Mae un achos wedi dod i ben ac ar hyn o bryd mae chwe achos (Achos 1) yn y - Treial ar gyfer Newid. Barnwyd bod un achos yn 'anaddas' gan dîm yr FDAC yn y cyfnod asesu (Achos 6), ac felly ni fydd yn cael ei gynnwys yn y data canlynol.

Mae gan FDAC Caerdydd a'r Fro darged o 15 achos y flwyddyn yn ystod eu peilot (n= 30). Hyd yn hyn, mae un achos wedi ymrwmo i FDAC Caerdydd a'r Fro bob mis yn 2022, ac eithrio ym mis Mehefin pan ystyriwyd nad oedd Achos 6 yn addas (Ffigur 2). Yn seiliedig ar nifer eu hachosion yn gynnwys ym mis Awst 2022, wyth mis ers i'r peilot ddechrau, mae Caerdydd a'r Fro ychydig ar ei hôl hi o ran y targed. Fodd bynnag, o ystyried trywydd eu cyfraddau cofrestru presennol, ac y gall recriwtio fod yn arafach yn ystod cyfnodau sefydlu, disgwylir y byddant yn cyrraedd eu targed erbyn diwedd y peilot.

Ffigur 2: Cyfanswm yr achosion a lofnodwyd i FDAC Caerdydd a'r Fro

Demograffeg

Roedd mwyafrif y rhieni a gofrestrodd ar gyfer FDAC Caerdydd a'r Fro yn fenywod (70%), ac oedran cyfartalog y rhiant oedd 35.5 oed, gydag 80% o'r rhieni dros 30 oed (Tabl 7). Roedd saith deg pump y cant o blant yn wrywod, ac roedd hanner y plant yn iau nag un mlwydd oed (Tabl 8). Dywedodd bron i 90% o'r rhieni a'r plant eu bod yn wyn (Seisnig, Cymreig, Albanaidd, Gogledd Iwerddon/Prydeinig) neu fod ganddynt gefndir ethnig cymysg/lluosog.

Ystodau demograffig	Cyfrif
Oedran (Blynnyddoedd) ar ddyddiad y gwrandawriad cyntaf	
25 - 29	2
30 - 34	2
35 - 39	2
40 - 44	4
Rhyw	
Dyn	3
Menyw	7

Tabl 7: Crynodeb o ddemograffeg rhieni

Sylwer: Ni chynhwysir categorïau heb eu cyflawni y tabl.

Ystodau demograffig	Cyfrif
Oedran (Blynnyddoedd) ar ddyddiad y gwrandawriad cyntaf	
< 12 mis	4
4 - 6	1
7 - 9	2
10 - 12	1
Rhyw	
Dyn	6
Menyw	2

Tabl 8: Crynodeb o ddemograffeg plant

Sylwer: Ni chynhwysir categorïau heb eu cyflawni y tabl.

Camddefnyddio sylweddau ymhlith rhieni

Mae data ar gael ar gamddefnyddio sylweddau o safbwynt clinigol a hunan-gofnodedig. Roedd difrifoldeb camddefnyddio alcohol rhieni a farnwyd yn glinigol ar ddechrau achos fel arfer yn 'ganolig' (60% o rieni) lle roedd eu camddefnydd yn ymwneud ag yfed cymdeithasol gyda hanes o ddefnydd niweidiol heb fod yn ddibynnol yn gorfforol ac yfed cymdeithasol lle mae hanes o ddefnydd corfforol dibynnol.

Canolig i uchel oedd difrifoldeb y camddefnydd o gyffuriau a farnwyd yn glinigol ymhlith rhieni ar y dechrau, gan amlaf. Roedd 50% o gamddefnydd rhieni yn ymwneud â defnyddio cyffuriau cymdeithasol/adloniadol gan gynnwys cyffuriau clwb (e.e., ecstasi, MDMA) a 'chlyffuriau penfeddwol cyfreithlon', ac roedd 40% o gamddefnydd rhieni yn ymwneud â defnyddio cyffuriau mewnwythiennol neu anhrefnus, camddefnyddio cyffuriau anghyfreithlon amryfal, cyffuriau ar bresgripsiwn. neu gyffuriau penfeddwol cyfreithlon, defnydd dyddiol lluosog o ganabis, a chamddefnyddio cyffuriau ar bresgripsiwn (Tablau 9 a 10).

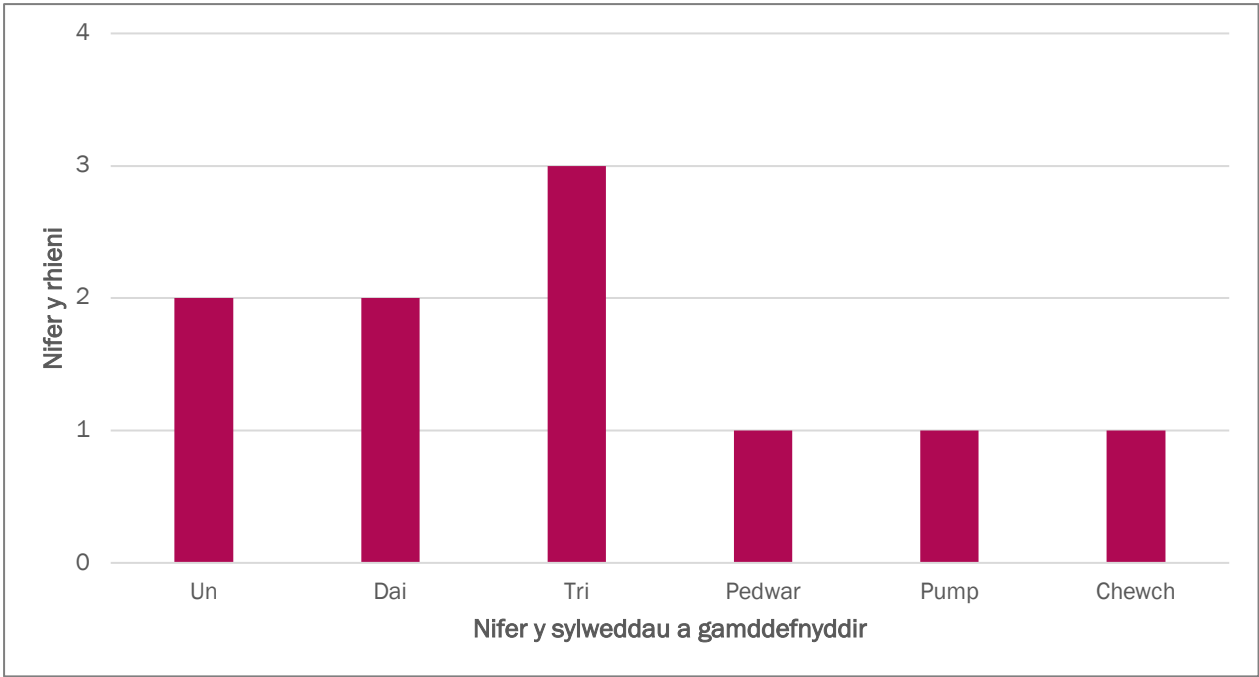
Math ar	Difrifoldeb (nifer y rhieni)			
	Dim	Isel	Canolig	Uchel
Alcohol	0	3	6	1

Tabl 9: Difrifoldeb rhieni yn camddefnyddio alcohol

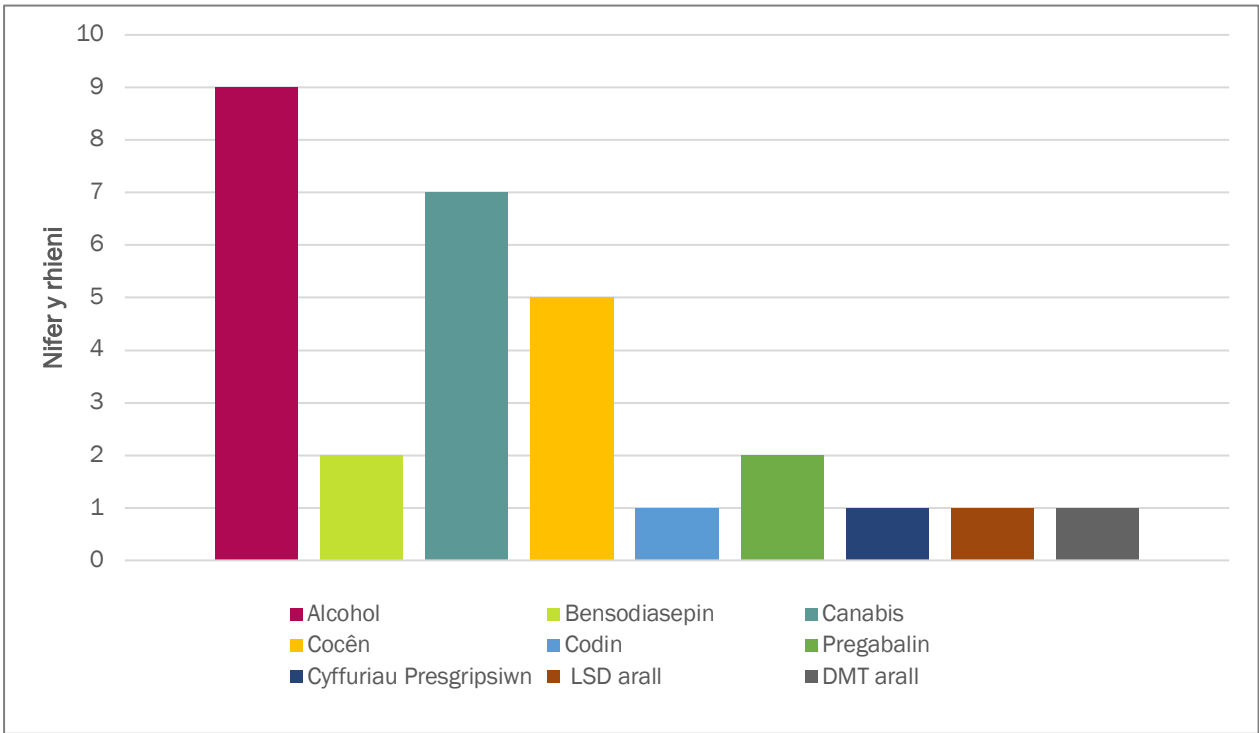
Math ar	Difrifoldeb (nifer y rhieni)			
	Dim	Isel	Canolig	Uchel
Cyffur	1	0	5	4

Tabl 10: Difrifoldeb rhieni yn camddefnyddio cyffuriau

Hunan-adroddodd rhieni eu bod yn camddefnyddio 19 o sylweddau a oedd yn cael eu camddefnyddio'n gyffredin ac adrodd yn rhydd ar sylweddau eraill sy'n cael eu camddefnyddio. Yn y 90 diwrnod cyn yr asesiad, rhieni oedd fwyaf tebygol o gamddefnyddio rhwng un a thri sylwedd (Ffigur 3). Y sylweddau a gamddefnyddir amlaf oedd alcohol (90% o rieni), ac yna canabis (70% o rieni). (Ffigur 4).

Ffigur 3: Nifer y sylweddau a gamddefnyddir gan rhieni

Ffigur 4: Rhieni yn hunan-adrodd eu bod yn camddefnyddio sylweddau

Sylwer: Mae'r graff ond yn cynnwys sylweddau y nododd rhieni eu bod wedi'u defnyddio yn y 90 diwrnod cyn yr asesiad.

Nodweddion eraill

Ochr yn ochr â chamddefnyddio sylweddau sy'n brif ffocws yr FDAC, roedd nodweddion nodedig eraill i deuluoedd a gymerodd ran yn y peilot. Roedd gan bron bob un (n=9; 90%) gysylltiad blaenorol â gwasanaethau plant, er nad oedd unrhyw rieni wedi bod yn barti mewn achos FDAC yn flaenorol. Roedd materion yn ymwneud â salwch meddwl a cham-drin domestig hefyd yn nodedig. Roedd gan 30 y cant o rieni ddiagnosis iechyd meddwl presennol, ac roedd gan 70% o rieni naill ai brofiad blaenorol neu gyfredol o gam-drin domestig (Tabl 11).

Rôl	Profiad DA yn y Gorffennol	Profiad DA Cyfredol
Dioddefwr	5	1
Cyflawnwr	0	1
Y ddau	2	0
Heb ei gadarnhau	0	6
Dim	3	2

Tabl 11: Rhieni'n ymwneud â cham-drin domestig

Ar ddechrau'r achosion, roedd 50% o'r rhieni yn byw naill ai mewn tai â chymorth, hostel, neu loches, ac roedd y rhan fwyaf o blant naill ai mewn gofal maeth (50%), neu gydag aelod o'r teulu nad oedd yn rhiant iddynt (37.5%) (Tabl 12).

Trefniadau byw	Cyfrif
Rhiant	
Tai â chymorth / hostel / lloches	5
Tai cymdeithasol	3
Perchennog-feddiannydd	1
Tenant preifat	1
Plant	
Gofal maeth	4
Aelod o'r teulu nad yw'n rhiant	3
Rhiant	1

Tabl 12: Trefniadau byw; rhieni a phlant

Sylwer: Ni chynhwysir categorïau heb eu cyflawni y tabl.

Adran 5: Y camau nesaf

Ym mis Awst 2022, mae 11 mis ar ôl yng Ngham Dau y gwerthusiad o'r cynllun peilot Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol yng Nghymru. Bydd ffocws gweddill y cam hwn yn cynnwys cynnal cyfweiliadau ac arsylwadau gyda theuluoedd yn yr FDAC a rhanddeiliaid proffesiynol (gan gynnwys barnwyr FDAC, cynrychiolwyr cyfreithiol, ac aelodau o dîm yr FDAC). Y nod yw nodi a dilyn 15 o deuluoedd ar eu taith drwy achosion FDAC, i archwilio eu profiadau, eu canfyddiadau, a'u hagweddau, a hwyluso dealltwriaeth o sut mae'r ymyriad yn gweithredu mewn cyd-destun Cymreig a pha mor debyg yw hyn i FDAC mewn mannau eraill.

Bydd data cyfweld ac arsylwi yn cael ei gasglu a'i ddadansoddi mewn cylchoedd iteratidd. Ynghyd â data sy'n deillio o'r adolygiad llenyddiaeth, bydd hwn yn cael ei ddefnyddio i brofi, datblygu a mireinio theori'r rhaglen flaenorol ymhellach ar sut, i bwy ac o dan ba amgylchiadau y mae FDAC yn gweithio, gan ganolbwyntio ar y cyd-destun Cymreig.

Bydd cam tri yn dechrau ym mis Awst 2023 a bydd yn cynnwys cyfweiliadau dilynol gyda theuluoedd astudiaeth achos a rhanddeiliaid allweddol, a dadansoddiad data meintiol a gafwyd o safle Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro. Bydd y data o'r safle peilot yn cael ei gymharu ag un neu fwy o safleoedd Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn Lloegr mewn tri phrif faes: (1) proffil, (2) anghenion, a (3) canlyniadau. Bydd data proffil ac anghenion yn amlygu unrhyw wahaniaethau mewn demograffeg ac anghenion allweddol rhwng teuluoedd sy'n defnyddio'r gwasanaeth yn Lloegr a theuluoedd sy'n defnyddio'r gwasanaeth yng Nghymru. Bydd cyfraddau dangosyddion canlyniadau hefyd yn cael eu cymharu i ddarparu tystiolaeth ddangosol o effaith.

Casgliad

Mae'r adroddiad hwn wedi canolbwyntio ar gamau cynnar peilot Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro, sy'n rhedeg ers tua wyth mis. Pan luniwyd y peilot yn 2019, roedd yr heriau niferus o sefydlu gwasanaeth newydd yn ystod y pandemig yn annisgwyl. Fodd bynnag, yn ôl pob golwg, mae'r cyfnod sefydlu ar gyfer cynllun peilot Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol Caerdydd a'r Fro wedi bod yn llwyddiannus i raddau helaeth, er iddo gael ei wneud mewn cyfnod o aflonyddwch sylweddol oherwydd effaith barhaus Covid-19. Mae'r tîm yn darparu gwasanaeth i nifer cynyddol o deuluoedd yng Nghymru, ac mae eu profiadau yn cyfrannu at y sylfaen wybodaeth ar Lysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol yn ehangach.

Mae'r adolygiad polisi a gyflwynir yma yn dangos bod llawer o arbenigeddau wedi'u hychwanegu at FDACs o amgylch Lloegr, y tu hwnt i'r model safonol. Mae hyn yn adlewyrchu'r ffaith bod llawer o deuluoedd sy'n ymwneud ag achosion gofal yn wynebu cyfres o heriau cymhleth a rhyngweithiol, sy'n mynd y tu hwnt i gamddefnyddio sylweddau. Mae cam-drin domestig a salwch meddwl yn faterion arbennig o amlwg y gall fod yn anodd mynd i'r afael â hwy oherwydd diffyg gwasanaethau a rhestrau aros hir mewn llawer o ardaloedd. Disgwylir felly y gallai FDACs ystyried ychwanegu'r darpariaethau hyn at eu cynnig, ac mae'n ddatblygiad diddorol o'r ymyriad.

Nododd FDAC Caerdydd a'r Fro angen am fewnbwn ychwanegol ynghylch cam-drin domestig, ac maent wedi sicrhau hyfforddiant ar gyfer yr adnodd hwn yn gyflym. Bydd yn bwysig archwilio sut mae hyn yn cyfrannu at y gwaith a wneir yn y peilot, a chasglu profiadau teuluoedd o'r cymorth hwn. Dylai cam nesaf y broses o gasglu data, lle y bydd teuluoedd yn cael eu cyfweld ac arsylwir ar y trafodion, fod yn graff am yr agwedd hon ar y gwasanaeth.

Mae'n galonogol bod llawer o'r argymhellion a ganfuwyd yn y llenyddiaeth ddiweddar ar FDAC eisoes yn cael eu gweithredu ar safleoedd presennol yr FDAC, sy'n awgrymu bod tystiolaeth ac arfer FDAC yn cyd-fynd i ryw raddau o ran ei ddatblygiad. Mae hefyd yn galonogol bod y data a gasglwyd yn y gwerthusiad presennol eisoes yn gwella'r ddamcaniaeth ynghylch sut mae FDAC yn gweithredu, o ran ychwanegu gwybodaeth at y lefelau gweithredu presennol a chyfrannu tystiolaeth newydd am sut mae'n gweithio ar lefel unigol. Mae rôl unigolion wrth roi mentrau polisi ar waith yn hysbys iawn (gweler Lipsky, 1980), a bydd y gwerthusiad yn archwilio ymhellach sut mae unigolion yn cyflawni FDAC, sut mae hyn yn siapiro'r ffordd y caiff ei brofi, a beth yw goblygiadau hyn i'r cyd-destunau a'r cyd-destunau arfaethedig a'r mecanweithiau effaith.

Cyfeirnodau

- Allen, K., Paskell, C., Godar, R., Ryan, M., & Clery, L. (2021). *Evaluation of Pan Bedfordshire FDAC Final evaluation report*. Research in Practice. <https://tinyurl.com/EvaluationofPanBedFDAC>
- Bambrough, S., Crichton, N., & Webb, S. (2018). Better outcomes and better justice: The Family Drug and Alcohol Court. In A. Foster (Ed.), *Mothers Accused and Abused* (cyhoeddiad cyntaf., tt. 124–137). Routledge.
- Bowen, P. (2021). *Rolling-out Family Drug and Alcohol Courts (FDAC): the business case*. Centre for Justice Innovation. <https://justiceinnovation.org/publications/rolling-out-family-drug-and-alcohol-courts-fdac-business-case>
- Centre for Justice Innovation. (2019a). *Family Drug and Alcohol Court Service Standards*. <https://justiceinnovation.org/publications/family-drug-and-alcohol-court-service-standards>
- Centre for Justice Innovation. (2019b). *Support for your FDAC*. <https://justiceinnovation.org/publications/practice-offer-support-your-fdac>
- Centre for Justice Innovation. (2019c). *Thinking about Developing a Family Drug and Alcohol Court (FDAC)? Guidance on getting started from the FDAC national partnership*. <https://justiceinnovation.org/sites/default/files/media/document/2019/20191021%20Getting-Going-2018%20Final.pdf>
- Department for Education. (2019). £15 million investment to help keep families safely together. Ar gael: <https://www.gov.uk/government/news/15-million-investment-to-help-keep-families-safely-together#:~:text=The%20new%20programme%2C%20Supporting%20Families,that%20is%20in%20their%20best>
- FDAC National Unit. (2018a). *FDAC and Pre-Proceedings: A review of cases where the London FDAC team was involved in pre-proceedings*. <http://fdac.org.uk/wp-content/uploads/2020/04/Pre-proceedings-in-the-London-FDAC.pdf>
- FDAC National Unit (2018b). *FDAC post-proceedings handbook*. Centre for Justice Innovation. <http://fdac.org.uk/wp-content/uploads/2020/04/Post-proceedings-Handbook-Updated.docx>
- FDAC National Unit. (2019). *FDAC Service standards and practice indicator checklist*. Centre for Justice Innovation. https://justiceinnovation.org/sites/default/files/media/documents/2019-03/1.fdac_service_standards_and_practice_indicators_checklist.pdf
- Green, B. L., Furrer, C., Worcel, S., Burrus, S., & Finigan, M. W. (2007). How effective are family treatment drug courts? Outcomes from a four-site national study. *Child Maltreatment*, 12(1), 43-59.

- Harwin, J. (2021). *Do family drug and alcohol courts (FDACs) reduce care?* ExChange Wales. <https://www.exchangewales.org/do-family-drug-and-alcohol-courts-fdacs-reduce-care/>
- Harwin, J., Alrouh, B., Broadhurst, K., McQuarrie, T., Golding, L., & Ryan, M. (2018). Child and parent outcomes in the London family drug and alcohol court five years on: Building on international evidence. *International Journal of Law, Policy, and the Family*, 32(2), 140–169. <https://doi.org/10.1093/lawfam/eby006>
- Harwin, J., Alrouh, B., Ryan, M., & Tunnard, J. (2014). *Changing Lifestyles, Keeping Children Safe: an evaluation of the first Family Drug and Alcohol Court (FDAC) in care proceedings*. Brunel University. http://wp.lancs.ac.uk/cfj-fdac/files/2018/04/FDAC_May2014_FinalReport-V1.1.pdf
- Harwin, J., Broadhurst, K., Cooper, C., & Taplin, S. (2019). Tensions and contradictions in family court innovation with high risk parents: The place of family drug treatment courts in contemporary family justice. *International Journal of Drug Policy*, 68, 101–108. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2018.04.019>
- Harwin, J., Ryan, M., & Broadhurst, K. (2018). How does FDAC Succeed with Parents with Substance Misuse Problems? Exploring Relational Practices within the English Family Drug and Alcohol Court. *Child Abuse Review*, 27(4), 266–279. <https://doi.org/10.1002/car.2521>
- Heath-Philpotts, P. (2021). Family drug and alcohol courts: a transformative approach to care proceedings. *Seen and Heard*, 31(3), 53–60.
- Holt, K., & Kelly, N. (2020). Care in crisis - Is there a solution? Reflections on the Care Crisis Review 2018. *Child & Family Social Work*, 25(1), 1–7. <https://doi.org/10.1111/cfs.12644>
- Lipsky, M. (1980). *Street Level Bureaucracy: Cyfyng-gyngor yr Unigolyn mewn Gwasanaethau Cyhoeddus*. Russell Sage Foundation.
- Lipp, C. (2022, Gorffennaf). *Evidence and practice briefing: FDAC non-lawyer reviews*. Centre for Justice Innovation. <https://justiceinnovation.org/publications/evidence-and-practice-briefing-fdac-non-lawyer-reviews>
- Lungton, D. (2021, Mai). *Family Drug and Alcohol Courts (FDAC)*. Centre for Justice Innovation. <https://justiceinnovation.org/publications/family-drug-and-alcohol-courts-fdac>
- Mason, C., & Wilkinson, J. (2021, Mehefin). *Services for parents who have experienced recurrent care proceedings: where are we now? Findings from mapping of locally developed services in England*. Dartington: Research in Practice. <https://www.researchinpractice.org.uk/children/publications/2021/june/services-for-parents-who-have-experienced-recurrent-care-proceedings-where-are-we-now/>
- Meier, J., & Edginton, E. (2020). The prenatal maternal representations of mothers at risk of recurrent care proceedings in the Family Drug and Alcohol Court: A thematic analysis. *Infant Mental Health Journal*, 41(5), 628–641. <https://doi.org/10.1002/imhj.21876>

- Meindl, M., Stabler, L., Mayhew Manistre, L., Sheehan, L., O'Donnell, C., Forrester, D. and Brand, S. 2019. *How do family drug and alcohol courts work with parents to safely reduce the number of children in care? A rapid realist review*. Project Report. [Ar-lein]. London: What Works Centre for Children's Social Care. Ar gael yn: https://whatworks-csc.org.uk/wp-content/uploads/WWCSC_FDAC_rapid_realist_review_Oct2019.pdf
- Morris, V. (2020). *Family Drug and Alcohol Courts under COVID-19: A Practice Briefing*. Centre for Justice Innovation. <https://justiceinnovation.org/publications/family-drug-and-alcohol-courts-under-covid-19-practice-briefing>
- National website for Family Drug and Alcohol Courts. (n.d.-a). *Description & contact details of each FDAC*. Centre for Justice Innovation. Adalwyd ar 6 Mehefin, 2022, o <https://fdac.org.uk/current-fdacs/>
- National website for Family Drug and Alcohol Courts. (n.d.-b). *FDAC development models*. Centre for Justice Innovation. Adalwyd ar 6 Mehefin, 2022, o <https://fdac.org.uk/fdac-development-models/>
- Neo, S. H. F., Norton, S., Kavallari, D., & Canfield, M. (2021). Integrated Treatment Programmes for Mothers with Substance Use Problems: A Systematic Review and Meta-analysis of Interventions to Prevent Out-of-home Child Placements. *Journal of Child and Family Studies*, 30(11), 2877–2889. <https://doi.org/10.1007/s10826-021-02099-8>
- Swyddfa Ystadegau Gwladol (2021). *Domestic abuse in England and Wales overview*. <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/bulletins/domesticabuseinenglandandwalesoverview/november2021>
- Philip, G., Youansamouth, L., Bedston, S., Broadhurst, K., Hu, Y., Clifton, J., & Brandon, M. (2020). “I Had No Hope, I Had No Help at All”: Insights from a First Study of Fathers and Recurrent Care Proceedings. *Societies*, 10(4), 89. <https://doi.org/10.3390/soc10040089>
- Shaw, M. (2021). A Proof-of-Concept Pilot for an Intervention with Pregnant Mothers Who Have Had Children Removed by the State: The ‘Early Family Drug and Alcohol Court Model.’ *Societies*, 11(1), 8. <https://doi.org/10.3390/soc11010008>
- Slade, L. (2020). *Family Drug and Alcohol Courts: An Innovative Approach to Family Justice*. Centre for Justice Innovation. https://justiceinnovation.org/sites/default/files/media/documents/2020-04/fdac_cji_briefing_0.pdf
- Taylor-Collins, E. & Bristow, D. (2021). *Children looked after in Wales*. Caerdydd: Canolfan Polisiâu Cyhoeddus Cymru. Ar gael yn: [WCPP-Evidence-Briefing-Children-looked-after-in-Wales.pdf](https://www.wcpa.gov.uk/sites/default/files/2021-09/WCPP-Evidence-Briefing-Children-looked-after-in-Wales.pdf)
- The Commission on Justice in Wales. (2019). *Justice in Wales for the people of Wales*. Llywodraeth Cymru. Ar gael yn: <https://gov.wales/commission-justice-wales-report>
- Tunnard, J., Ryan, M., & Harwin, J. (2016) *Problem solving in court: current practice in FDACs in England*. Final report. Lancaster University.

- Ward, J. (2019). Problem-Solving Criminal Justice: Developments in England and Wales. *Utrecht Law Review*, 14(3), 7. <https://doi.org/10.18352/ulr.472>
- Webb, S. (2021). The toxic trio, adverse childhood experiences and the Family Court. *Seen and Heard*, 31(2), 56-67.
- Worcel, S. D., Furrer, C. J., Green, B. L., Burrus, S. W., & Finigan, M. W. (2008). Effects of family treatment drug courts on substance abuse and child welfare outcomes. *Child Abuse Review: Journal of the British Association for the Study and Prevention of Child Abuse and Neglect*, 17(6), 427-443.
- Zhang, Saijun & Huang, Hui & Wu, Qi & Li, Yong & Liu, Meirong. (2019). The impacts of family treatment drug court on child welfare core outcomes: A meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 88, 1-14.

Appendix 1: Current ongoing FDAC research projects

Family Drug and Alcohol Courts Evaluation

Evaluator: National Centre for Social Research

Dyddiad cwblhau amcanyfrifedig: Tachwedd 2022

Overview: Mae'r gwerthusiad hwn yn cynnwys dwy elfen: gwerthusiad lled-arbrofol o effaith a fydd yn cymharu data meintiol ar gyfer teuluoedd mewn achosion FDAC â theuluoedd sy'n mynd trwy achosion gofal busnes fel arfer, a gwerthusiad gweithredu a phroses gan ddefnyddio dull astudiaeth achos i gael safbwyntiau a phrofiadau uniongyrchol pobl o safleoedd astudiaethau achos llys FDAC a rhai nad ydynt yn FDAC. Mae rhagor o wybodaeth ar gael [yma](#) ac [yma](#).

Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol – Gwerthuso Dull Gweithredu Mentora Rhieni

Evaluator: University of Sussex

Dyddiad cwblhau amcanyfrifedig: Tachwedd 2022 yn wreiddiol, bellach wedi'i ohirio oherwydd Covid-19

Overview: Gwerthusiad o ddau safle FDAC sydd yng nghamau cynnar cyflwyno mentora rhieni, gan ddefnyddio dyluniad dulliau cymysg archwiliadol. Bydd y gwerthusiad yn canolbwyntio'n bennaf ar agweddau gweithredu a phrosesu rhaglenni mentora rhieni. Mae rhagor o wybodaeth ar gael [yma](#).

Evaluation of Parent-to-Parent Letters to Increase Engagement with Family Drug and Alcohol Courts

Evaluator: Centre for Evidence and Implementation and Bryson Purdon Social Research

Dyddiad cwblhau amcanyfrifedig: Tachwedd 2022

Overview: A randomised controlled trial and implementation evaluation of a parent-to-parent letters intervention aimed at increasing parents' attendance and engagement with FDAC services. Mae rhagor o wybodaeth ar gael [yma](#).

Llys Teulu Cyffuriau ac Alcohol – Gwerthuso Peilot Cefnogi Ôl-achosion

Evaluator: Coleg y Brenin, Llundain

Dyddiad cwblhau amcanyfrifedig: Hydref 2022

Overview: Gwerthusiad proses o gymorth ôl-achos yn FDAC Swydd Gaerloyw. Mae hefyd yn anelu at ddatblygu fersiwn â llaw o'r ymyriad ac asesu dichonoldeb ar gyfer gwerthusiad effaith yn y dyfodol. Mae rhagor o wybodaeth ar gael [yma](#) ac [yma](#).

Atodiad 2: Proses adolygu llenyddiaeth

Ffynonellau gwybodaeth a phroses chwilio

Cynhaliwyd chwiliadau am ymchwil cyhoeddiedig a heb eu cyhoeddi a llynyddiaeth berthnasol rhwng Rhagfyr 2021 a Gorffennaf 2022. Chwiliwyd y cronfeydd data canlynol gan ddefnyddio'r term 'Family Drug and Alcohol Court' Child Development and Adolescent Studies, CINAHL, British Education Index, ERIC, Sociological abstracts (includes Social Services Abstracts), ASSIA, IBSS, HMIC, Medline (including Medline In-Process and Medline ePub), EMLcare, Journals@Ovid, Embase, PsycINFO, Social Policy and Practice, Scopus, Web of Science (Social Sciences Citation Index, Conference Proceedings Citation Index—Social Science & Humanities, Emerging Sources Citation Index). Cynhaliwyd chwiliadau atodol hefyd i helpu i nodi rhagor o lenyddiaeth berthnasol. Nodwyd llynyddiaeth lwyd trwy chwiliadau google ac adnoddau a ddarparwyd gan y [wefan genedlaethol ar gyfer FDAC](#) a'r Centre for Justice Innovation. Cynhaliwyd ymchwil dyfyniadau, lle y defnyddir y rhestr gyfeirio neu lyfryddiaeth o ffynonellau fel ffordd o nodi mwy o lenyddiaeth, hefyd ar yr astudiaethau a nodwyd mewn chwiliadau cronfa ddata.

Meini prawf cynnwys a gwahardd

Er mwyn ei gynnwys, roedd yn rhaid i lenyddiaeth fod wedi'i seilio yn y DU, ei chyhoeddi rhwng 2018 a Gorffennaf 2022, a naill ai'n canolbwyntio ar FDAC neu'n cyfrannu gwybodaeth berthnasol i ddamcaniaethau ar sut mae FDAC yn gweithio.

Dewis Astudio

Tynnwyd copiâu dyblyg a chynhaliwyd sgrinio crynodebau a thestunau llawn gan ddau ymchwilydd. Datryswyd unrhyw anghytundeb trwy gynnwys trydydd awdur lle y bo angen.

Atodiad 3: Expanded key enablers and barriers to implementing FDAC

Lefel gweithredu	Galluogwyr	Rhwystrau
Lefel genedlaethol/p olisi	<p>Deddfwriaeth o ran amserlenni:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gall FDAC addasu i gyd-fynd â deddfwriaeth, cyn ac o fewn achosion; gan ei alluogi i gyd-fynd yn dda â pholisi amddiffyn plant a phrosesau Awdurdodau Lleol. <p>Polisi o ran cost arbenigwyr:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gall FDAC gomisiynu gwasanaethau arbenigol 'mewnol'; gall cost defnyddio arbenigwyr fod yn is na chomisiynu asesiadau arbenigol unigol ar gyfer y llys. <p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae llywodraethau ac uwch randdelliaid allweddol yn dangos lefel o ymrwymiad, ymgysylltiad a diddordeb yn FDAC; mwy o gymorth i ddatrys problemau wrth iddynt godi yn ystod gweithredu FDAC. <p>Cyllid:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae cyllid ar gael i'r FDAC gael ei ymchwilio a'i werthuso'n dda; brwdfrydedd ehangach dros y model, ac ymddiriedaeth ynddo. Darperir cyllid gan y llywodraeth i CJI oruchwylio gweithredu a chymorth ôl-sefydlu; cefnogaeth ychwanegol a dwysach i safleoedd FDAC, a gwell gwreiddio'r model. <p>Covid-19</p> <ul style="list-style-type: none"> Deddfwriaeth a chanllawiau sy'n gofyn am weithio o bell; galluogi hyfforddiant FDAC i gael ei ddarparu i fwy o ymarferwyr ac asiantaethau/gwasanaethau partner. Mae hefyd yn gwella ymgysylltiad a hygyrchedd mewn cyfarfodydd grŵp strategol a gweithredol hanfodol yn ystod gweithredu FDACs. 	<p>Deddfwriaeth o ran amserlenni:</p> <ul style="list-style-type: none"> <u>Amserlenni byr; gall fod yn fwy anodd cyflawni sefydlogrwydd, adferiad, a phrofi priodoldeb ailuno.</u> Deddfwriaeth sy'n rhoi pwyslais ar fabwysiadu'n gynharach; gall cyfyngu ar rôl FDAC mewn cynllunio aduno. <p>Polisi o ran cost arbenigwyr:</p> <ul style="list-style-type: none"> Deddfwriaeth sy'n nodi angen i leihau cost arbenigwyr; efallai na fydd FDAC yn cael ei gomisiynu. <p>Cyllid:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mwy o arian cenedlaethol ar gyfer strategaethau cyffuriau, ac ailgomisiynu gwasanaethau cyffuriau; cynyddu'r galw am arbenigwyr camddefnyddio sylweddau, gan greu anhawster wrth recriwtio'r rôl hon i dîm FDAC. <p>Covid-19</p> <ul style="list-style-type: none"> Deddfwriaeth a chanllawiau sy'n gofyn am weithio o bell; rhwystr i ddatblygu perthnasoedd gyda theuluoedd ac asiantaethau/gwasanaethau partner, ac oedi wrth lansio safleoedd FDAC newydd.
Lefel awdurdod lleol	<p>Argaeledd gwasanaethau:</p> <ul style="list-style-type: none"> <u>safleoedd FDAC wedi'u lleoli mewn ardaloedd ag amrywiaeth eang o ddarparwyr triniaeth a sefydliadau trydydd sector i rieni gael eu cyfeirio atynt; cefnogaeth well tîm FDAC i greu cynlluniau cymorth pwrpasol ar gyfer pob teulu.</u> 	<p>Argaeledd gwasanaethau:</p> <ul style="list-style-type: none"> <u>Cyfyngir ar wasanaethau triniaeth gan: restrau aros hir, cost, cylch gwaith (ee., y gallu i fynd i'r afael ag anhwylderau defnyddio sylweddau ac anghenion cyfannol), neu feini prawf mynediad (ee, gwasanaethau triniaeth breswyl cyfyngedig sydd ar gael i ddynion, gwasanaethau iechyd meddwl sy'n caniatáu mynediad mewn argyfwng yn unig ond gall FDAC fod yn ceisio atal</u>

<ul style="list-style-type: none"> • Gwasanaethau lleol cadarn yn yr Awdurdod Lleol (yn enwedig y rhai sydd ag egwyddorion craidd sy'n debyg i FDAC, tîm amlddisgyblaethol tebyg, prosesau tebyg ar gyfer atgyfeirio i'r gwasanaeth); Mae FDAC yn teimlo'n fwy cyfarwydd i deuluoedd ymgysylltu â nhw, mae ymarferwyr sy'n cael eu recriwtio o'r gwasanaethau hyn yn addasu'n well i weithio o fewn FDAC, ac mae'n haws i FDAC ddefnyddio'r gwasanaethau hyn a chael eu gweithredu o fewn y gyllideb. <p>Gwaith rhyngasiantaethol (diwylliant/gwerthoedd a rennir a chyfathrebu)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyd-ddealltwriaeth o risg ac effaith ar blant; mae'n cefnogi atgyfeirio i FDAC. • Cydgysylltiad ar achosion rhwng asiantaethau. • Cyfathrebu cyson rhwng gweithiwr cymdeithasol, tîm FDAC/gweithiwr allweddol; helpu'r model i fod yn dderbyniol i ymarferwyr. • Hysbyswyd y tîm i gyd am gyfeiriad yr achos, cyfathrebu agored a gonest. • Asiantaethau/gwasanaethau partner a all weithio ar y cyd ac ar y cyd; mae hyn yn bwysig ar gyfer 'cael pawb ar yr un dudalen' ac o fudd i deuluoedd. <p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Arweinwyr sy'n credu yn FDAC a'i ddull gweithredu ac sydd wedi ymrwymo i'r newid.</u> • Awdurdodau Lleol cyfagos sydd wedi cael profiad cadarnhaol o'r model FDAC. • Asiantaethau/gwasanaethau partner sy'n ymwybodol o'r model a sut mae'n gweithio; yn fwy tebygol o gael eu buddsoddi mewn FDAC a diddordeb mewn dilyn hyfforddiant. <p>Amserlenni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gall atgyfeiriadau sy'n cynnwys FDAC yn ystod y cam o'r broses cyn-achos; caniatáu i'r terfyn amser o 26 wythnos fod yn fwy cyraeddadwy. • Amserlenni hyblyg; llai o debygolrwydd o angen estyniad. 	<p><u>argyfwng rhag digwydd); mae'n creu rhwystrau i rieni yn cwblhau cyrsiau a gwneud newidiadau angenrheidiol yn ystod achosion</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Asesiad gwahanol o drothwyon rhwng/o fewn Awdurdodau Lleol. • Safleoedd FDAC wedi'u lleoli mewn ardaloedd sydd ag amrywiaeth eang o ddarparwyr triniaeth a sefydliadau trydydd sector i rieni gael eu cyfeirio atynt; gallant ddenu demograffig mwy cymhleth, gan greu rhestrau aros hwy ar gyfer gwasanaethau. <p>Gwaith rhyngasiantaethol (diwylliant/gwerthoedd a rennir a chyfathrebu)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asiantaethau sydd â safbwyntiau gwahanol ar ganlyniadau llwyddiannus a mesurau gwasanaeth (e.e., gall darparwyr triniaeth ddefnyddio model talu yn ôl canlyniad ar gyfer achosion a gwblhawyd, tra bod FDAC yn chwilio am nodau unigol megis gostyngiad). • Meini prawf mynediad gwahanol rhwng darparwyr gwasanaeth a FDAC. • Canfyddiadau gwahanol o gamddefnyddio cyffuriau problemus rhwng darparwyr. • Mae Awdurdodau Lleol sydd: yn amharod i gymryd risg ac yn cael eu gyrru gan brosesau, â chanfyddiad negyddol o'r model gweithiwr allweddol, dan straen (trwy drosiant uchel, cyllid). <p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Anghyfarwydd â model yr FDAC a diffyg dealltwriaeth o'i ddiben; mae'n cyfyngu ar bryni i mewn gan yr Awdurdod Lleol ac asiantaethau/gwasanaethau partner ac yn ei gwneud yn anodd cysylltu ag ymarferwyr.</u> • Roedd asiantaethau/gwasanaethau partner yn llai tueddol o 'fuddsoddi'n llawn' mewn FDACs yn ystod eu cyfnod peilot yn hytrach na pan fydd ar raddfa ehangach. • Gall dogfennaeth sy'n cefnogi FDAC ac yn canolbwyntio'n helaeth ar rieni ac ychydig yn unig ar sut mae plant yn cael eu blaenoriaethu a sut y gweithir gyda nhw yn FDAC greu ofn ar gyfer ymarferwyr. <p>Amserlenni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bydd angen i farnwyr sydd angen mwy na 26 wythnos i ddod ag achosion gofal i ben wneud cais am estyniad o 8 wythnos i barhau. • Gall achosion a glywir o fewn 26 wythnos gynyddu nifer yr achosion a ymleddir ac arwain at gostau pellach. • Cyfnodau amser byr i sefydlu FDAC newydd; dim rhyddid ar gyfer goblygiadau o ran recriwtio i dîm FDAC (e.e. cael disgrifiadau swydd wedi'u cymeradwyo gan undebau).
---	--

<p>Lefel FDAC</p>	<p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barnwyr lleol sy'n hyrwyddo dull yr FDAC. • Gwasanaethau FDAC yn gweithio mewn ffordd integredig. • Gweithwyr cymdeithasol ardal arbenigol a gwarcheidwaid plant wedi'u neilltuo i achosion FDAC. • Aelodau staff sydd wedi ymroi i gydlynu a gweithredu FDAC. • Pan fydd safle FDAC newydd yn credu y bydd yn bodoli y tu hwnt i gwmpas ei beilot; maent yn buddsoddi mwy yn eu harferion a sicrhau eu bod yn darparu eu gwasanaeth gorau. • Mae'n hawdd mynd at y tîm FDAC ac mae'n agored i gefnogi asiantaethau/gwasanaethau partner trwy drafod ymagwedd/achosion FDAC. Mae hyn yn lleihau pryder ac ansicrwydd. <p>Hyfforddiant:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Hyfforddiant arbenigol (sy'n cwmpasu prosesau a gwerthoedd FDAC) ar gyfer holl aelodau tîm yr FDAC; mae'n bwysig deall y model.</u> • <u>Cyfleoedd i farnwyr a thîm yr FDAC arsylwi/cysgodi safleoedd FDAC presennol yn ystod y cyfnod gweithredu; mae'n ffordd effeithiol o drosglwyddo gwybodaeth, datblygu dealltwriaeth dda o brosesau ac egwyddorion FDAC, a gwneud y newid i weithio mewn ffordd wahanol i achosion gofal arferol yn haws.</u> • Annog datblygiad proffesiynol parhaus a hyfforddiant; yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i staff am weithdrefnau newydd ac yn helpu i gynnal lefel uchel o broffesiynoldeb. • Gweithredu cynllun hyfforddi a system gofnodi a adolygir gan weinyddwyr y rhaglen; yn gallu caniatáu olrhain gweithgareddau hyfforddi ac atgyfnerthu pwysigrwydd datblygiad proffesiynol. • <u>Mentoriaid o FDACs eraill ar gyfer y barnwr/aelodau tîm; mae'n effeithiol ar gyfer darparu cymorth.</u> • Mwy o ddealltwriaeth o'r hyn y mae gweithio gyda theuluoedd FDAC yn ei olygu a'r hyn a ddisgwylir gan ymarferwyr; cynyddu cefnogaeth ac awydd i gefnogi achosion FDAC pan gaiff ei fwydo'n ôl i aelodau eraill o'r tîm a theuluoedd. • Cymuned o fforymau ymarfer; mae aelodau o'r tîm FDAC yn teimlo fel cymuned ehangach a'u bod wedi'u grymuso. • Hyfforddiant ar y cyd ar gyfer tîm FDAC, gwarcheidwaid plant, a barnwyr; mae'n helpu i feithrin perthnasoedd ac yn sicrhau bod pawb yn deall pob agwedd ar y broses. <p>Deinameg/perthnasoedd tîm amlddisgyblaethol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Defnyddio ymyriadau integredig, cydweithredol sy'n rhannu gwerthoedd, nodau a chanlyniadau. 	<p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyflogi barnwyr yn rhan amser lle y maent hefyd yn gweithredu mewn llysoedd teulu neu droseddol safonol; anodd iddynt addasu rhwng prosesau a dulliau. <p>Hyfforddiant:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyfforddiant a gynigir yn rhy gynnar o ran gweithredu FDAC; Ychydig o gyddestun o achosion FDAC sydd gan dîm FDAC. • Hyfforddiant ar y model FDAC cyn cwblhau recriwtio ar gyfer tîm craidd FDAC; gall achosi dryswch ac arwain at aelodau tîm yn colli hyfforddiant. • Lle nad yw arwyddocâd hyfforddiant FDAC yn cael ei bwysleisio'n ddigonol i asiantaethau/gwasanaethau partner; gallant deimlo'n opsiynol neu'n anaddas i'w rôl. • Nid yw Awdurdod Lleol, ymarferwyr cyfreithiol, ac asiantaethau/gwasanaethau partner i gyd yn cael yr un hyfforddiant.
-------------------	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Mae aelodau'r tîm yn cyfarfod â'i gilydd yn rheolaidd i drafod achosion ac i ddatblygu systemau atgyfeirio rhyngasiantaethol; lleihau amseroedd aros am wasanaethau ychwanegol. • Aelodau tîm sydd â sgiliau sy'n gorgyffwrdd a gwybodaeth am wasanaethau ei gilydd. • <u>Mae gweithredu FDACs sy'n cefnogi sawl awdurdod lleol yn gyflymach pan fo perthynas sefydledig eisoes rhwng yr Awdurdodau Lleol.</u> • Ffocws ar gydweithio, datrys materion gwerthoedd a diwylliannau a rennir, a chyfathrebu da. 	
Lefel unigol	<p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teuluoedd yn deall model yr FDAC a'u bod yn ymwybodol ei fod yn opsiwn arall; mae'n gwella cefnogaeth y teulu cyfan sy'n mynd trwy achosion ac yn creu gwell perthnasoedd gwaith gydag ymarferwyr. <p>Addasrwydd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cael yr ymarferwyr cywir yn nhîm yr FDAC gyda setiau sgiliau sylfaenol ac uwchradd eilaidd; yn gallu addasu i'r gwaith yn gyflymach ac yn helpu'r tîm i gynnig cymorth cyfannol i deuluoedd. • Mae gan ymarferwyr sydd: yn chwilfrydig, sy'n agored i ffyrdd newydd o weithio, sy'n credu y gall pobl newid, y gallu i fynd at deuluoedd mewn ffordd dyner ac yn barod i gydweithio. • Mae barnwyr sydd: yn gyfeillgar, yn agored ac yn onest, wedi ymrwymo i ddull datrys problemau a chydweithio; yn lleihau stigma ac yn meithrin perthnasoedd gwaith gyda theuluoedd ac ymarferwyr. • Ymarferwyr sydd â'r gallu i weithio'n ddwys gyda theuluoedd ac ag amserlen waith sy'n cyd-fynd â diwrnodau llysoedd. • Teuluoedd sydd â meddylfryd i gofrestru, ymrwymo'n llawn a chynnal ymgysylltiad â FDAC. 	<p>Cefnogaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymarferwyr sy'n teimlo bod ffordd newydd yr FDAC o weithio mewn achosion gofal yn beirniadu eu harfer/sgiliau neu fod rolau/cyfrifoldebau yn cael eu tynnu oddi arnynt gan dîm yr FDAC; llai tebygol o gefnogi'r model. • Teuluoedd sydd â phrofiad negyddol blaenorol o achosion gofal/gofal cymdeithasol plant. <p>Addasrwydd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymarferwyr/beirniaid/aelodau tîm nad ydynt yn fodlon gadael yr hyn sy'n gyfforddus iddynt. • Pan fo llwyth gwaith gwarcheidwaid plant yn eu hatal rhag mynychu adolygiadau gan rai nad ydynt yn gyfreithwyr.

CASCADE

Awduron a Chyfranwyr

Melissa Meindl, Meghan Hosch a David Westlake

Canolfan Ymchwil a Datblygu Gofal Cymdeithasol i Blant (CASCADE),
Prifysgol Caerdydd, Ysgol y Gwyddorau Cymdeithasol (SOCSI), Prifysgol
Caerdydd

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

CASCADE: Canolfan Ymchwil a Datblygu Gofal Cymdeithasol i Blant

Prifysgol Caerdydd
sbarc | spark, Heol Maendy
Caerdydd
CF24 4HQ3

CASCADE@caerdydd.ac.uk